

บทที่ 3

ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก

ประเพณีและความเชื่อ เกี่ยวกับการเกิดและการเลี้ยงเด็คนั้น เป็นประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะถือว่าการเกิดเป็นเรื่องของการเสี่ยงต่อความอยู่รอดของมารดาที่จะให้กำเนิดทารกมาเพื่อสืบสกุล เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง ทั้ง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติผู้ใหญ่ รวมทั้งหมอด้าย ก็ต้องหาวิธีการ ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะปกป้องรักษา ดูแลผู้ที่คลอด เริ่มตั้งแต่ตั้งครรภ์ จนกระทั่งคลอดให้มีชีวิตรอดปลอดภัย และเมื่อคลอดบุตรแล้ว ในช่วงขวบปีแรก ก็จะต้องดูแลรักษาชีวิตทารกให้รอดพ้นจากอันตรายต่าง ๆ ซวามอญจึงมีประเพณีปฏิบัติเกี่ยวกับการเกิดขึ้น

การบริบาลทารก หรือการเลี้ยงเด็ก ถือเป็นประเพณีที่มนุษย์ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน การจัดทำพิธีกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นจนกลายเป็นประเพณีสืบทอดมา เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ไปสู่ความปลอดภัย และความเป็นสิริมงคล ทั้งนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อบุตรหลานของตน เพราะมีความตั้งใจว่าเด็กที่คลอดทุกคนต้องมีชีวิตรอดปลอดภัย เพื่อสืบสายโลหิตต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นสืบมา

จากการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี มีการเปลี่ยนแปลงไปในหลายลักษณะ อย่างไรก็ตามในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอประเพณีและความเชื่อที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ และวิเคราะห์ ประเพณีและความเชื่อ รวมถึงพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยยังไม่พิจารณาว่าประเพณีและความเชื่อใด ชาวมอญยังปฏิบัติกันอยู่โดยรักษารูปแบบเคร่งครัด ประเพณีและความเชื่อใดชาวมอญปฏิบัติแต่มีการคลี่คลายรูปแบบแตกต่างไป หรือประเพณีและความเชื่อใดที่ชาวมอญไม่ปฏิบัติแล้ว การนำเสนอดังกล่าวจะทำให้เนื้อหาครอบคลุมรอบด้าน อีกทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ในบทที่ 4 การเปลี่ยนแปลงประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเน้นเก็บข้อมูลทางด้านประเพณี ซึ่งแต่ละประเพณียังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่าในประเพณีและความเชื่อมักมีพิธีกรรมร่วมอยู่ด้วย ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลการวิเคราะห์ประเพณีครอบคลุม ผู้วิจัยจึงแทรกเนื้อหาในส่วนของพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องด้วย และเนื่องจากประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกนั้นเป็นส่วนหนึ่งใน

ประเพณีการเกิดของชาวมอญ ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการปฏิบัติซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสอดคล้องของประเพณีต่าง ๆ ของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ ผู้วิจัยจึงแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 หัวข้อดังนี้

1. ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์
2. ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตร
3. ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก

1. ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์

ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ มีการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์ บรรพชนชาวมอญ มีการสั่งสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรรภ์ (ท้อง) โดยญาติผู้ใหญ่ หรือสามีที่รู้คำสั่งสอน ซึ่งเป็นการชี้แนะหญิงตั้งครรรภ์ว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ และสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ รวมทั้งให้หญิงมีครรรภ์รักษาตนให้สมบูรณ์ทุกประการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องดูแลรักษาทั้งหญิงมีครรรภ์ และทารกในครรรภ์ เพราะหากเกิดการเจ็บป่วยขึ้นจะกระทบกระเทือนถึงทารกที่อยู่ในครรรภ์ได้ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ประเพณีเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์ และความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์

1.1 ประเพณีเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์

สิ่งที่หญิงตั้งครรรภ์ต้องปฏิบัตินี้ ชาวมอญถือเป็นจารีตประเพณี* และได้ยึดถือปฏิบัติตามกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวมอญจะมีจารีตประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ถึงแม้จะเป็นประเพณีที่ไม่เด่นชัด บางหัวข้อเป็นข้อห้าม แต่ประเพณีย่อย ๆ เหล่านี้ก็สะท้อนวิถีชีวิตของชาวมอญได้เป็นอย่างดี ในเรื่องประเพณีเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอข้อมูล 2 หัวข้อดังนี้

- 1.1.1 สิ่งที่ยุหญิงมีครรรภ์พึงปฏิบัติ
- 1.1.2 สิ่งที่สามีของหญิงมีครรรภ์พึงปฏิบัติ
- 1.1.1 สิ่งที่ยุหญิงมีครรรภ์พึงปฏิบัติ

หญิงตั้งครรรภ์ชาวมอญมีประเพณีที่ต้องปฏิบัติตามหลายประการ ซึ่งประเพณีบางอย่างเป็นจารีตประเพณี หรืออาจเป็นประเพณีย่อย ๆ ที่ไม่เด่นชัดนัก แต่ก็ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะชาวมอญเชื่อว่าการปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษสั่งสอนกันมาจะ

* จารีตประเพณี คือ ประเพณีที่นิยมและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

ทำให้มารดา และเด็กในครรภ์มีสุขภาพแข็งแรงปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลทั้งในส่วนของประเพณีและจารีตประเพณี เพื่อให้ข้อมูลในเรื่องประเพณีหญิงตั้งครรภ์สมบูรณ์

1) การวางมะพร้าวไว้บนหัวนอน หญิงชาวมอญเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์แล้ว สิ่งแรกที่ต้องปฏิบัติคือ ให้นำมะพร้าว 1 ลูก จัดตั้งเอาไว้บนหัวนอนของตน โดยที่ชุมชนหมู่บ้านบางกระดี จะใช้มะพร้าวหางหนู จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีนิยมใช้มะพร้าวหางหนูที่เด็ดจากต้นมะพร้าวมาเพื่อใช้ในการบูชา หรือสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในงานต่างๆ โดยทั่วไป การวางมะพร้าวหางหนูนั้นจะวางไว้ที่หัวนอนตลอดการตั้งครรภ์ ประเพณีนี้ชาวมอญได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน จนไม่ทราบเหตุผลในการปฏิบัติดังกล่าว (ผู้ให้สัมภาษณ์ : คุณธวัชพงศ์ มอญตะ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2551)

ภาพที่ 3.1 การนำมะพร้าวหางหนูวางไว้บนหัวนอน

2) การกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้ที่เคยพนับถือของหญิงตั้งครรภ์

ชาวมอญให้ความสำคัญกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้ที่เคยพนับถือมาก เพราะถือเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้ที่เคยพนับถือ รวมถึงเป็นการแจ้งให้ทราบถึงข่าวดีเรื่องการตั้งครรภ์ให้ทราบ บรรพบุรุษชาวมอญจะส่งสอนหญิงตั้งครรภ์ชาวมอญต้องกราบไหว้ระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย แม่เมตตาคิดต่อสรรพสัตว์โลกทั้งหลาย เพื่อให้จิตใจสบาย ไม่วิตกกังวล และจะส่งผลดีแก่ทารกในครรภ์ด้วย และต้องทำพิธีกราบไหว้ผีบ้านผีเรือน ซึ่งชาวมอญเรียกว่า “ปะโหนก” รวมทั้งปีป่าทั้งปวง เพื่ออธิษฐานขอให้ช่วย อภิบาลรักษาครรภ์ให้สมบูรณ์ คลอดทารกออกมาง่าย ๆ ปราศจากภัยอันตราย

นอกจากการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว หญิงตั้งครรภ์ชาวมอญจะต้อง ไปกราบไหว้ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ทรงวิทยุฒิ ศีลวิมล หรือผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือ เพื่อเป็นการแจ้งให้ทราบถึงข่าวดี และเมื่อถึงวันกำหนดคลอดแล้วญาติผู้ใหญ่จะได้มาร่วมแสดงความยินดี และมาช่วยเหลือตามธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งเพื่อเป็นการแสดงความเคารพนับถือญาติผู้ใหญ่ด้วย รวมทั้งต้องไปกราบไหว้หมอด่าแยประจำตน ชาวมอญจะให้ความสำคัญกับหมอด่าแยมาก เมื่อทราบว่าตนเองตั้งครรภ์แล้ว จะต้องไปแจ้งให้หมอด่าแยทราบเหมือนเป็นการจองไว้เป็นหมอด่าแยประจำตน เพื่อให้หมอด่าแยดูแลตั้งแต่ตั้งครรภ์ และเมื่อใกล้กำหนดคลอดก็ต้องไปแจ้งให้หมอด่าแยทราบเพื่อเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมทั้งผู้ตั้งครรภ์และหมอด่าแย

บรรพบุรุษชาวมอญได้ให้ความสำคัญกับการให้เกียรติสามีโดยส่งสอนว่าหญิงตั้งครรภ์ต้องกราบไหว้สามีตนก่อนนอนเสมอ เพื่อเป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกันเพราะในระหว่างที่ตั้งครรภ์นั้น สามีจะเป็นคนที่ดูแลภรรยาอย่างดี รวมทั้งต้องมีกิจต่าง ๆ ที่สามีจะต้องปฏิบัติให้ภรรยาอีกหลายประการ

3) การทำบุญของหญิงตั้งครรภ์

บรรพบุรุษชาวมอญได้สั่งสอนสืบต่อกันมาให้หญิงตั้งครรภ์ชาวมอญทำบุญทำทานเป็นประจำ เพื่อให้จิตใจสบาย และผลบุญจะส่งถึงตัวมารดา และทารกในครรภ์ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ปลอดภัยทั้งตัวมารดาและทารกในครรภ์ ชาวมอญในชุมชนหมู่บ้านบางกระดี มีความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น หญิงตั้งครรภ์ มักจะทำอาหารคาว – หวาน ซึ่งเป็นอาหารที่นิยมทานในชุมชน เพื่อตักบาตรในวัน โคน และวันพระ เป็นประจำเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์มีจิตใจที่สบาย และเป็นการทำบุญเพื่อให้ทารกในครรภ์คลอดออกมาอย่างสมบูรณ์ทุกประการ รวมทั้งหากเป็นไปได้ให้หญิงมีครรภ์ใส่บาตรพระภิกษุสงฆ์ที่มาบิณฑบาตทุกเช้าด้วย เพื่อส่งผลดีแก่เด็กในครรภ์และจิตใจของมารดา นอกจากนี้หญิงตั้งครรภ์ชาวมอญควรไปช่วยงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ที่ตนเองสามารถช่วยได้ เพื่อให้ตนเองได้บุญได้กุศลและเพื่อให้ส่งผลที่ดีต่อทารกในครรภ์ รวมทั้งทำให้หญิงตั้งครรภ์มีจิตใจที่ดี

4) การทำพิธีเสียบาล* หญิงตั้งครรภ์เมื่อครรภ์เจริญวัยขึ้น จะต้องทำพิธีเสียบาลเป็นรายเดือนไปจนกว่าจะครบไตรมาส เพื่อป้องกันไม่ให้ผีมาทำอันตรายต่อครรภ์ โดยแต่ละเดือนจะต้องจัดทำกระทงด้วยกาบกล้วยรูปสี่เหลี่ยม ก้นกระทงปูด้วยใบไม้ เอาแป้งมานั้นเป็นรูปต่าง ๆ แล้วใส่ลงไปในกระทง รวมทั้งขนมต่าง ๆ ชนิด โดยในแต่ละเดือนจะต้องเปลี่ยนของที่บรรจุในกระทง เช่น ใบไม้ รูปปั้น (โดยมากเป็นรูปผู้ตั้งครรภ์เอง หรือไม้ก็เป็นรูปเจ้ากรรมนายเวร) ชนิดของขนมไปแต่ละเดือน แล้วเอาไปตั้งไว้นอกบ้านทุกเดือนจนกว่าจะครบกำหนดคลอด

5) การเตรียมหม้อขมิ้น หญิงสาวมอญเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ ให้ตำขมิ้นผงใส่ไว้ในหม้อเตรียมไว้ใช้ในระหว่างการคลอด (การใช้หม้อขมิ้นในระหว่างการคลอดจะนำเสนอในเรื่องประเพณีในการคลอด) พร้อมทั้งเอาเข็มเล่มหนึ่งปักไว้ที่ผงขมิ้นในหม้อขมิ้นนั้น เมื่อถึงวันโกนผมไฟทารกจะได้ใช้เข็มเล่มนั้นเจาะหูทารกด้วย

6) การดูแลรักษาครรภ์ ผู้หญิงสาวมอญเมื่อทราบว่าตนเองตั้งครรภ์แล้ว จะต้องดูแลรักษาครรภ์ของตนให้ดีเพื่อให้ตนเองและทารกในครรภ์ปลอดภัย ดังนั้นสาวมอญจะมีประเพณีที่เป็นข้อปฏิบัติในการดูแลรักษาครรภ์ดังนี้

(1) การปฏิบัติตนของหญิงมีครรภ์ การสนทนาปราศรัย ต้องสุภาพอ่อนหวาน ใช้เสียงเบา รวมทั้งให้ระมัดระวังเรื่องการเดิน เพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ และต้องทำตนเป็นคนที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อยอยู่เสมอ เป็นอุบายอย่างหนึ่งที่ผู้ใหญ่สั่งสอนต่อ ๆ กันมาเพื่อเป็นการให้หญิงตั้งครรภ์ปฏิบัติตนอย่างระมัดระวังตน มีสติอยู่กับตัวเพื่อป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ

(2) การบำรุงรักษาครรภ์ หญิงตั้งครรภ์สาวมอญต้องทาขมิ้นทั่วตัว และที่ครรภ์เป็นประจำ จนกว่าจะถึงวันคลอดบุตร เนื่องจากสาวมอญมีความนิยมในการนำขมิ้นมาทาตัวในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แต่หากเป็นหญิงตั้งครรภ์ ก็ให้ทาขมิ้นทั่วตัว เพราะสาวมอญเชื่อว่าขมิ้นจะทำให้ผิวสวย และคือต่อผิวที่หน้าท้องไม่ทำให้ผิวแตกกลาย รวมทั้งเป็นการป้องกันโรคเกี่ยวกับผิวหนังต่าง ๆ ส่วนยาที่นิยมใช้บำรุงครรภ์ ได้แก่ แก้วดอกบัวหลวง และบัวเผื่อน เปลือกหอย แก่นมะขาง ทั้งหมดนี้นำมาตำให้ละเอียด ผสมกับนมวัวรับประทาน ซึ่งอันนี้ก็ตรงกับหลักการแพทย์ เพราะในเปลือกหอยกับน้ำนมมีธาตุแคลเซียมมาก ให้มารดารับประทานเพื่อเสริมสร้างกระดูกทั้งทารกและมารดาให้แข็งแรง และเมื่อครรภ์แก่ย่างเข้าเดือนที่ 7 หรือ 8 ท้องจะยื่นโย้

* เสียบาล คือ กรรมวิธีเช่นผีโดยเอาเครื่องเช่นพร้อมตุ๊กตาดินปั้นเป็นดินใส่กระบะกาบกล้วยไปทิ้งที่ทางสามแพร่งหรือล่อน้ำ เพื่อมิให้ผีร้ายมานำตัวเด็กที่เจ็บป่วยไป, เรียกตุ๊กตาที่ใช้ในการนี้ว่า ตุ๊กตา เสียบาล (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

ออกมาทำให้หนังท้องตึงมาก จึงต้องมียาเพื่อกันคราก* โดยจะใช้เปลือกลูกมะตูมตากแห้งฝนกับ น้ำปูนใสทาท้อง จนกว่าจะครบกำหนดคลอด

ส่วนเรื่องของอาหารเพื่อสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์นั้น หญิงตั้งครรภ์ ให้เลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เช่นการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ และให้กินอาหารที่มีรสชาติเผ็ดร้อน อาหารที่แข็งกระด้างย่อยยาก เช่น พริกสดรสเผ็ด มะเขือ ข้าวตัง และ ข้าวตู่ เพราะจะทำให้ไม่สบายท้องและอาจส่งผลกระทบต่อเด็กในครรภ์ได้

ชาวอมุขุมชนหมู่บ้านบางกระดี่จะให้ระมัดระวังในเรื่องการ อาบน้ำของหญิงตั้งครรภ์ โดยในระหว่างที่ตั้งครรภ์ 9 เดือนนั้น หญิงตั้งครรภ์ต้องอาบน้ำชำระ ร่างกายด้วยน้ำอุ่น หรือเอาถ่านไฟแดง ๆ จุ่มลงในน้ำที่อาบนั้นจึงใช้อาบได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันเป็น หวัดคัดจมูกจะกลายเป็นไข้หวัดได้ และไม่ควรอาบน้ำหลังพระอาทิตย์ตกดินหรือเวลาค่ำมืด เพราะ อาจทำให้เดินสะดุดหกล้มได้ หญิงตั้งครรภ์ต้องรักษาสุขภาพให้แข็งแรงไว้เสมอ

7) **ข้อห้ามของหญิงตั้งครรภ์** ข้อห้ามที่กำหนดขึ้นนี้ก็เพื่อเป็นการ ป้องกันภัยไม่ให้เกิดแก่หญิงตั้งครรภ์ เพราะหญิงตั้งครรภ์อยู่ในช่วงที่ต้องระวังตัวให้มากเพื่อ ความปลอดภัยของตนเองและทารกในครรภ์ หญิงตั้งครรภ์ควรนั่งให้เรียบร้อยในสถานที่ที่ ปลอดภัย หรือบนเก้าอี้ที่แข็งแรง หรือสถานที่ที่จัดให้นั่งอย่างปลอดภัย โดยห้ามนั่งนอกชาน หรือเฉลียงบ้าน ห้ามนั่งเหยียดขา หรือนั่งห้อยขา ห้ามนั่งหัวบันไดบ้าน และเหยียดขาบนหัวบันไดบ้าน ห้ามนั่งพิงเสาบ้าน หรือ โดยเฉพาะพิงเสาเอกของบ้านเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นที่ตั้งของผีบ้าน ห้ามนั่งนอน หรือยืนขวางประตูโดยเด็ดขาด และการขึ้นลงบันไดต้องขึ้นลงรวดเร็วจะหยุดพัก กลางบันไดไม่ได้เพราะจะเป็นอันตราย หากมีใครเดินสวนจะชนทำให้หกล้มตกบันไดได้

หญิงตั้งครรภ์ ห้ามเด็ดผักหญ้า หรือเด็ดผักต่าง ๆ เพราะการเอื้อมมือ ไปเด็ดผักหญ้า หรืออยู่ในท่าที่ไม่ปลอดภัย อาจลื่นหกล้มและเป็นอันตรายได้ นอกจากนี้หญิง ตั้งครรภ์ห้ามส่งศพออกไปป่าช้าหรือวัด ห้ามยกหีบศพหรือโลงศพ ห้ามไม่ให้ยกถาดเครื่องนำศพ เช่น ตะเกียง ฐูป เพราะถือว่าเป็นสิ่งอัปมงคลไม่ควรทำในระหว่างตั้งครรภ์

* คราก หมายถึง ยึดขยายออกแล้วไม่คืนตัว เช่น กระจาคราก ท้องคราก; ลีกร้อน เช่น รุกลอน คราก รูดคราก; กระจุกตะโพกเคลื่อนที่ยกออก เรียกว่า ตะโพกคราก แต่ในที่นี้หมายถึง หนังท้องของหญิงมีครรภ์หากตึงมากก็จะยึดขยายออกแล้วไม่คืนตัว (พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

ผู้ที่ใกล้ชิด ไม่ควรพูดเรื่อง หรือเล่าเหตุการณ์ร้าย ๆ ให้หญิงตั้งครรภ์ ฟัง และห้ามไม่ให้หญิงตั้งครรภ์ฟังเรื่องราวร้าย ๆ เช่น คนเสียชีวิต คนที่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือข่าวที่ทำให้กระทบกระเทือนจิตใจ เพราะจะทำให้หญิงมีครรภ์อาจตกใจและเป็นอันตรายแก่ทารกในครรภ์

บรรพบุรุษชาวมอญจะสั่งห้ามหญิงตั้งครรภ์ไปดูคนอื่นกำลังคลอดบุตร เพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเองคลอดบุตรยาก ซึ่งคนเฒ่าคนแก่ในพื้นที่จะเรียกว่า “เด็กในท้องจะอายุกัน” ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า การไปดูคนอื่นกำลังคลอดบุตรนั้น หากคนที่กำลังคลอดนั้น คลอดยาก หรือมีปัญหาในระหว่างการคลอดบุตร จะทำให้หญิงตั้งครรภ์กลัว เป็นกังวล และอาจทำให้ถึงเวลาที่ตนเองจะคลอดก็เกิดความวิตกกังวล จนทำให้คลอดบุตรไม่ได้เช่นกัน

ในเวลาที่พระสงฆ์ทำสังฆกรรมสวดชัยติห้ามหญิงมีครรภ์เข้าไปในเขตพิธีมณฑลโดยเด็ดขาด ชาวมอญถือว่าจะทำให้คลอดบุตรยาก เพราะคำว่าสวดชัยติ ซึ่งอ่านว่า “สวดชัย” เมื่อแปลความหมายแล้วไปในทางที่ไม่ดี ชาวมอญเกรงว่าเมื่อคนท้องเข้าไปฟังสวดชัยติแล้วจะทำให้เด็กไม่คลอดออกมา

หญิงมีครรภ์ไม่ควรกล่าวเท็จ เพราะเชื่อว่าเป็นการผิดศีล นอกจากนี้แล้วยังห้ามหญิงมีครรภ์ดื่อกหรือเครื่องดื่มคั่วหรือหมัก หรือเย็บปากหมอน ปากที่นอน ซึ่งยัดนุ่นไว้แต่ยังไม่ได้เย็บปากหมอน เพราะจะเป็นเหตุให้ลามไปถึงการคลอดยาก ซึ่งข้อห้ามข้อนี้ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า เป็นความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยไม่ทราบเหตุผลของข้อห้าม แต่ก็ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ข้อห้ามอีกข้อที่สำคัญมากที่ชาวมอญจะยึดถือมากคือบ้านใดที่ภรรยาอยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ บ้านนั้นให้งดเว้นจัดงานมงคล แม้เป็นบ้านพี่น้องเองก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า หากจัดงานที่บ้านระหว่างที่มีหญิงตั้งครรภ์อยู่นั้น อาจเกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้นได้ เช่นหญิงตั้งครรภ์เกิดปวดท้องกระทันหัน ก็จะทำให้การจัดงานมีอุปสรรค ซึ่งงานมงคลต่าง ๆ ไม่ควรมีอุปสรรคใด ๆ หรือ ในการจัดงานที่บ้านจะทำให้หญิงมีครรภ์ต้องช่วยงานที่บ้าน และต้องทำงานมากขึ้นอาจเกิดอันตรายขึ้นได้ ผู้เฒ่า ผู้แก่จึงให้งดเว้นเสีย

1.1.2 สิ่งที่สามของหญิงมีครรภ์ฟังปฏิบัติ

ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่มีการยึดถือคำสั่งสอนของบรรพชนเป็นหลักสำคัญของชีวิตคือว่า ถ้าภรรยาของตนตั้งครรภ์ หรือป่วยไข้ สามีมีหน้าที่ต้องรักษาพยาบาล ดูแลให้ดีที่สุด ในกรณีเดียวกันหากสามีเจ็บป่วย ภรรยาก็ต้องดูแลรักษาพยาบาลให้ดีที่สุดเช่นกัน ชาวมอญจึงมีประเพณีที่ยึดถือกันมาว่าหากภรรยาตั้งครรภ์สามีมักจะมีหน้าที่ซึ่งนับเป็นประเพณีที่จะต้องปฏิบัติต่อภรรยาตั้งครรภ์

1) การจัดเตรียมพื้นสำหรับอยู่ไฟ เมื่อภรรยาตั้งครรภ์ สามีจะต้องเตรียมจัดหาสิ่งต่าง ๆ สำหรับการอยู่ไฟไว้ล่วงหน้าให้พร้อม เมื่อภรรยาตั้งครรภ์ครบ 7 เดือน สามี

ต้องไปตัดพินเตรียมไว้สำหรับการอยู่ไฟ เช่น พินไม้มะขาม ไม้พุทรา ไม้หว้า ฯลฯ นำมาตั้งกองไว้จนพอเพียงสำหรับการอยู่ไฟ โดยการตัดพินนั้น ต้องยาวพอสมควร วิธีการจัดตั้งจะวางพินทางโคนลงปลายขึ้นเป็นกองรูปร่างกลม บนกองพินนั้นต้องล้อมด้วยหนามหวาย หนามพุทรา เพราะเชื่อว่าเป็นเครื่องป้องกันผี นอกจากจะป้องกันผีแล้วยังป้องกันสัตว์และพวกเด็ก ๆ ที่ชนขึ้นไปเหยียบย่ำทำให้กองพินทลายลง และก่อนจะตั้งพินขึ้นเป็นกอง จะต้องกะเทาะเปลือกออกให้หมดทุกชิ้นด้วย เพื่อเวลาเผาไหม้ จะได้ไม่มีกลิ่นเหม็น

สำหรับการตัดพินเพื่อใช้ในการอยู่ไฟนั้น มีข้อกำหนดที่บุคคลไปโค่นต้นไม้พึงระวังคือในการโค่นต้นไม้ ต้องไม่ให้ไม้ที่ตัดโคนลงมา “ล้มลงมาขวาง” หรือ “ค้ำบนต้นไม้อื่น” เพราะชาวมอญถือว่าไม้ที่ล้มลงมาขวาง หรือค้ำพาดบนต้นไม้อื่นจะใช้เป็นไม้อยู่ไฟไม่ได้ในการตัดต้นไม้ต้นแรกต้องตัดให้ล้มราบลงกับพื้นดิน เวลาตัดให้ท่องคาถาดังนี้ “เนยะเม่อว ตอดสะ” เมื่อถึงคำว่า “ตอด(ส)” ให้เอามือตัดทันทีเมื่อตัดแล้วนำมาสุ่มเป็นกองเอาไม้ไผ่สะไว้ป้องกันผี

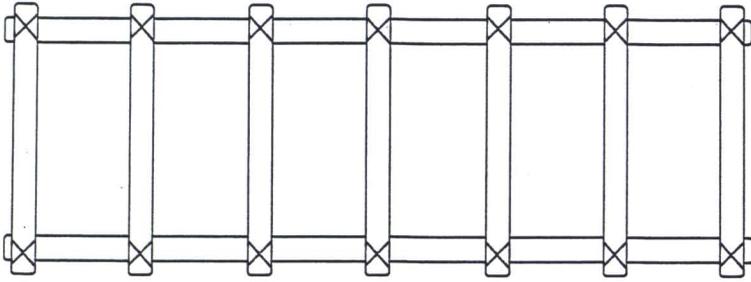
2) การทำเตียงอยู่ไฟ

ในขณะที่สามีตัดพินเพื่อให้ภรรยาอยู่ไฟนั้น สามีก็ต้องเตรียมหาไม้ขนาดเท่าลำไผ่ ตัดมาเพื่อทำเตียงและเตาไฟ เพื่อเตรียมไว้พร้อมกันด้วย ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีจะมีการเตรียมพร้อมในเรื่องสิ่งของต่าง ๆ สำหรับการคลอดไว้ล่วงหน้า อย่างรอบคอบ เพื่อให้การคลอดทารกเป็นไปอย่างราบรื่น

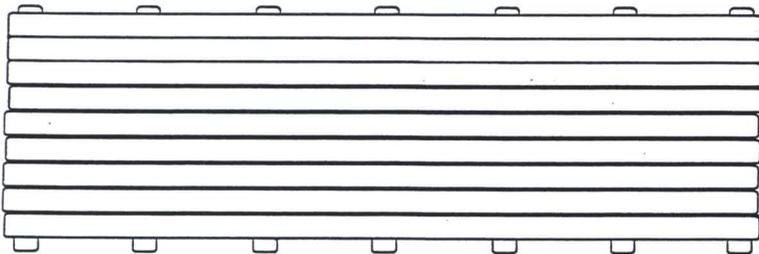
วิธีการทำเตียงอยู่ไฟนั้น ต้องใช้ไม้กลม ซึ่งเป็นไม้ที่แข็งแรงและสามารถหาได้ในท้องถิ่น ขนาดใหญ่เท่ากับลำไม้ไผ่ ยาวประมาณ 4 สอก 1 คืบ จำนวน 2 ท่อน วางบนพื้นบ้านข้างละ 1 ท่อน ระยะห่างกันประมาณ 1 สอกเศษ บนไม้ 2 ท่อนนั้น วางตง* ไม้ไผ่ผ่าซีก 7 ซีก แบ่งระยะห่างให้เท่ากัน มัดด้วยตอก* ทั้ง 2 ด้านทุก ๆ ซีก บนตงนั้นวางไม้ไผ่ผ่าซีกจำนวน 9 ซีก ยาวเท่าตัวเตียงเป็นพืน มัดด้วยไม้ไผ่ผ่าซีก 3 ตอน วางที่หัว-ท้าย-กลาง มัดด้วยตอกให้แน่นสนิทอย่าให้โคลงเคลง เรียบร้อยแล้วปูเสื่อบนพืน พร้อมทั้งจะขึ้นนอนได้ทุกเวลา หรือถ้าใช้ไม้พืนกระดานปูแทนไม้ไผ่ ให้ใช้ไม้กระดานเพียง 3 แผ่น จัดทำแบบเดียวกันกับพืนไม้ไผ่ ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ขนาดอาจปรับได้ตามความเหมาะสม (ผู้ให้สัมภาษณ์: ธวัชชัย มอญคะ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2552)

* ตง คือ ไม้เครื่องเรือนที่วางบนรอดหรือคานสำหรับรองพืนกระดานหรือฟาก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

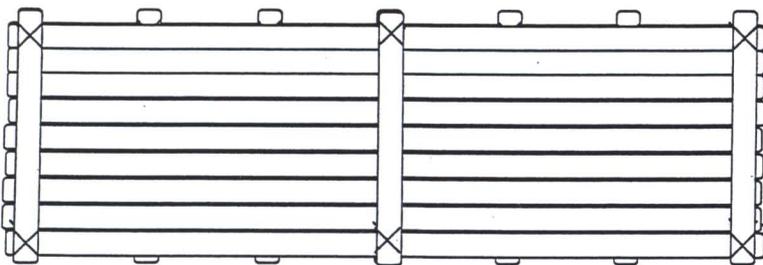
* ตอก คือ ไม้ไผ่ที่จักเป็นเส้นแบนยาว ขนาดหนาหรือบางตามต้องการ สำหรับผูกมัดหรือสานสิ่งต่าง ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

(1) ไม้จริงขนาดใหญ่เท่าไม้ไผ่ยาว 4 สอก 1 คีบ 2 ท่อน วางบนพื้น
ห่างกัน 1 สอกเศษ วางตงไม้ไผ่ 7 ซีก ระยะห่างเท่ากันมัดด้วยดอทั้ง 2 ด้าน

(2) วางไม้ไผ่ผ่าซีก จำนวน 9 ซีก ยาวเท่าเตียง

(3) ไม้ผ่าซีกขนาด 3 ตอน หัว-ท้าย-ตรงกลาง มัดด้วยดอให้แน่น
เวลานอนให้ปูเสื่อทับด้านบน

3) ข้อห้ามที่สามคืองดเว้นเมื่อภรรยาตั้งครรภ์ ชาวมอญจะมีข้อห้ามที่
สามีไม่ควรปฏิบัติโดยเด็ดขาดในขณะที่ภรรยาอยู่ระหว่างการตั้งครรภ์ ซึ่งข้อห้ามส่วนใหญ่จะเป็น
สิ่งที่เป็นอัมงคลไม่ควรปฏิบัติ คือ สามีควรงดเว้นการไปยกศพ หรือหามศพ แม้แต่หีบศพเปล้าก็

ตาม เพราะชาวมอญถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล ทำให้จิตใจไม่สบาย และสามีควรควงเว้นการสนทนาข่าวร้าย ๆ ให้ภรรยาตั้งครรภ์ได้ยืนได้ฟังโดยเด็ดขาด เช่น ข่าวฆ่าฟัน การตาย หญิงคลอดบุตรเสียชีวิต เป็นต้น เพราะทำให้หญิงตั้งครรภ์เป็นกังวล และเมื่อถึงเวลาคลอดบุตรอาจเกิดภาวะเครียด เกรงว่าเหตุการณ์ที่ได้ฟังนั้นจะเกิดขึ้นกับตนเอง และอาจทำให้การคลอดบุตรไม่ปลอดภัยได้

1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรภ์

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาครรภ์ที่หญิงตั้งครรภ์พึงยึดถือปฏิบัติ เพราะเชื่อว่าเป็นการปกป้องทารกน้อยในครรภ์ รวมทั้งมารดาให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง อีกทั้งชาวมอญให้ความสำคัญเกี่ยวกับสืบสายโลหิตมากจึงสั่งสอนให้หญิงตั้งครรภ์พึงปฏิบัติตามความเชื่อที่สั่งสอนกันมา ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งความเชื่อของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

1.2.1 ความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติ

1.2.2 ความเชื่อที่เป็นข้อห้าม

1.2.1 ความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติ ความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของชาวมอญ มีขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันดูแลรักษาครรภ์ไม่ให้เกิดอันตรายขึ้น และเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้ตั้งครรภ์ว่าได้ปฏิบัติตามความเชื่อที่ผู้ใหญ่สั่งสอนกันมาแล้วทำให้เกิดความปลอดภัยขึ้นแก่ตนเองและทารกในครรภ์

1) **ความเชื่อในการนำดอกบัวในงานบวชมาต้มดื่ม** ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ มีความเชื่อว่า หากในหมู่บ้านมีงานบวช ให้หญิงตั้งครรภ์ไปนำดอกบัวในงานบวชมาต้มน้ำดื่ม เพราะมีความเชื่อว่าลูกที่คลอดออกมาจะมีผิวพรรณดี ผุดผ่อง และเป็นสิริมงคลแก่เด็กในครรภ์ แต่ถ้าในหมู่บ้านไม่มีการจัดงานบวช ก็ไม่ต้องปฏิบัติ

2) **ความเชื่อในการดื่มน้ำมะพร้าวอ่อน** ในระหว่างตั้งครรภ์ ให้หญิงตั้งครรภ์ทานน้ำมะพร้าวอ่อนเป็นประจำ เนื่องจากชาวมอญเชื่อว่าการดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนเป็นประจำจะทำให้เด็กที่คลอดออกมามีผิวพรรณดี ผิวขาวสะอาด และไม่มีไขมันเกาะตามผิวเด็ก แต่ให้ทานเฉพาะน้ำเท่านั้นห้ามทานเนื้อมะพร้าวเด็ดขาดเนื่องจากว่าหากทานเนื้อมะพร้าวด้วยเด็กที่คลอดออกมาจะไม่ฉลาด

1.2.2 ความเชื่อที่เป็นข้อห้าม ความเชื่อที่เป็นข้อห้ามของหญิงตั้งครรภ์ชาวมอญนั้น บรรพบุรุษชาวมอญจะสั่งสอนให้หญิงตั้งครรภ์ชาวมอญปฏิบัติตามข้อห้ามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของตนเองและทารกในครรภ์

1) **ความเชื่อในการห้ามหญิงตั้งครรภ์มองคนตาเหลือ** บรรพบุรุษชาวมอญจะสั่งสอนหญิงตั้งครรภ์ ห้ามมิให้มองคนตาเหลือ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ลูกคลอดออกมาตาเหลือได้ กลุ่ม

ตัวอย่างให้ข้อมูลว่าที่หมู่บ้านแห่งนี้เคยปรากฏเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นแล้ว จึงมีการบอกเล่าต่อกันมาทำให้ปลูกฝังในจิตใจ และสั่งสอนคนมีครรภ์เสมอว่าไม่ให้มองคนตาเหล่ นอกจากนี้ชาวมอญยังมีความเชื่อว่า ห้ามหญิงตั้งครรภ์ทำตาเหล่ด้วย เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้ลูกตาเหล่เช่นกัน (ผู้ให้สัมภาษณ์ : ธวัชชัย มอญตะ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2552)

2) การห้ามหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่ใช่ลูกสาวนอนบนเรือน ชาวมอญมีความเชื่อว่า หญิงมีครรภ์ที่ไม่ใช่ลูกสาวของคนในบ้านห้ามนอนบนเรือนโดยเด็ดขาด ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าความเชื่อนี้ น่าจะเกิดจากการเกรงว่าหากหญิงมีครรภ์อื่นที่ไม่ใช่ลูกสาวของคนในบ้านมานอนบนเรือนแล้ว หากเป็นอันตรายหรือคลอดบุตรอย่างกะทันหันในบ้านจะเป็นการผิดผีบ้านผีเรือนได้ และหากเกิดการผิดผีบ้านผีเรือนแล้ว ชาวมอญมีความเชื่อว่าจะต้องมีการจัดพิธีรำผีขึ้น ซึ่งคนไทยเชื้อสายมอญไม่ต้องการให้มีการจัดพิธีรำผีบ่อย ๆ เพราะนอกจากจะสิ้นเปลืองเงินทองแล้ว ที่สำคัญเป็นการแสดงให้เห็นว่าครอบครัวนั้น เป็นคนไม่ดี ไม่เคารพบรรพบุรุษ สังคมไทยเชื้อสายมอญจะยกย่องครอบครัวที่ไม่ได้จัดพิธีรำผีเป็นเวลานาน ๆ การรำผีมอญจะจัดพิธีขึ้นในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีเกิดขึ้นในครอบครัว เช่น การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เคารพบรรพบุรุษ การละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ ของสังคม ทำให้สมาชิกในตระกูลเกิดการเจ็บป่วยโดยหาสาเหตุไม่พบ จึงจัดพิธีกรรมรำผีขึ้นเพื่อเป็นการขอขมาต่อผี

ผีมอญเป็นความเชื่อของคนไทยเชื้อสายมอญที่ยึดถือผีเป็นความสำคัญในวิถีชีวิต ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี จะมอบหมายให้ลูกชายคนเล็กของตระกูลเป็นผู้สืบทอดต้นผี ผู้รับสืบทอดเสาศีไฉ้ที่บ้าน ในตระกูลหนึ่งจึงมีบ้านที่มีเสาศีเพียงบ้านเดียวเท่านั้น ต้นผีรับผิชอบในการจัดพิธีรำผี คุณแลคนในตระกูลไม่ให้ผิดข้อห้ามต่าง ๆ และยังเป็นหัวหน้าในการนัดพบคนในตระกูลเดียวกันให้มาช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของคนในตระกูล เช่น วันลงแขกเกี่ยวข้าว ตลอดจนการจัดงานพิธีต่าง ๆ การถือผีของชาวไทยเชื้อสายมอญเป็นการนับถือบรรพบุรุษ จึงเป็นความเชื่อที่มีลักษณะของการสืบทอดตระกูลแต่ละตระกูล ทำให้ได้รวมญาติในตระกูลเดียวกัน

ความสำคัญของการรำผีมอญ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมชาวไทยรามัญอยู่ 2 ประการ คือ เป็นการจัดระเบียบสังคมผ่านความเชื่อเรื่องผีและคุณค่าแห่งการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์มอญ นอกจากการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสังคมแต่ละครอบครัว แต่ละตระกูลแล้ว การนับถือผียังเป็นจารีตประเพณีที่ช่วยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวให้ดำรงอยู่อย่างสงบสุข และช่วยสร้างความสามัคคีในวงศ์ตระกูล สิ่งที่เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกคือ ผลร้ายที่จะถูกลงโทษจากผีบรรพบุรุษและสมาชิกในสังคม เนื่องจากการทำผิด

3) ข้อห้ามในการรับประทานอาหารของหญิงตั้งครรภ์ บรรพบุรุษชาวมอญจะมีความเชื่อว่าหญิงตั้งครรภ์ชาวมอญห้ามรับประทานแกงจืดแกงเผ็ด แกงมะรุ้ม เพราะเชื่อว่าจะเป็น

อันตรายต่อเด็กในครรภ์ จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ไม่มีผู้ใดทราบเหตุผลของการห้ามดังกล่าว แต่หญิงตั้งครรภ์ก็ปฏิบัติตามเพราะเกรงว่าจะเกิดอันตรายแก่เด็กในครรภ์ได้

4) การห้ามจัดพิธีต่าง ๆ ในกรณีคนในตระกูลเสียชีวิต หรือตั้งครรภ์

ชาวมอญมีความเชื่อว่า เมื่อมีคนในตระกูลเสียชีวิต หรือตั้งครรภ์ในปีนั้น (สิ้นสุดเดือน 6 ตามปฏิทิน) ห้ามคนในตระกูลจัดพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีโกนจุก แต่งงาน บวช หรือเลี้ยงผี เพราะเมื่อมีคนในตระกูลเสียชีวิตจะเป็นช่วงเวลาแห่งความโศกเศร้า ไม่ควรจัดงานพิธีใด ๆ และอาจจะเป็นการทำให้พิธีมงคลไม่สมบูรณ์ ส่วนในเรื่องของการห้ามจัดพิธีต่าง ๆ ในกรณีที่มีคนในตระกูลตั้งครรภ์นั้น ส. พลายน้อย (2544 : 208) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “เล่าเรื่องพม่ารามัญ” ว่า “ความเชื่อถือเช่นนี้ ถ้าจะให้เดาก็อยากจะเดาว่า แต่ก่อนที่เดิยวงจะห้ามเฉพาะบ้านที่มีคนมีครรภ์แก่จวนจะคลอดเท่านั้น เพราะถ้าทำงานพิธีมงคลอะไรขึ้นในระยษนี้ และหญิงมีครรภ์เกิดคลอดบุตรขึ้นมา ก็จะทำให้วุ่นวายกันไปหมด การคลอดบุตรในสมัยโบราณเป็นเรื่องใหญ่มากและมีอันตรายหลายอย่าง หากการคลอดบุตรนั้นพลาดพลั้งถึงเสียชีวิต ก็จะทำให้พิธีมงคลนั้นต้องพลอยเศร้าหมองไปด้วย เรื่องการทำพิธีมงคลแล้วเกิดอวมงคลขึ้นนั้น คนโบราณถือกันมากทีเดียว พวกกันว่าเป็นกลางจะทำให้พิธีนั้นไม่ดี แต่ที่อธิบายมานี้ก็เป็นเรื่องคิดเดาไปตามเรื่อง เพราะไม่มีใครอธิบายไว้ ฉะนั้นอาจจะผิดหรือถูกก็ได้ทั้งสองทาง นอกจากจะห้ามการทำพิธีมงคลแล้ว เขายังถือไม่อนุญาตให้คนต่างถิ่นมานอนค้างบ้านหญิงมีครรภ์อีกด้วย ที่ถือเช่นนี้ก็เนื่องมาจากชาวมอญนับถือผี เขาเกรงไปว่าจะเป็นการผิดผีบ้านผีเรือน”

2. ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตร

ชาวมอญทุกชุมชนรวมทั้งชุมชนมอญหมู่บ้านบางกระดี่มีระเบียบแบบแผนประเพณีกำหนดไว้ทุกช่วงสำคัญของชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมอญ มีข้อปฏิบัติอันเนื่องมาจากคติความเชื่อต่าง ๆ หลายประการเกิดเป็นประเพณีปฏิบัติขึ้นมา ชาวมอญในชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ถือว่าการเกิดเป็นเรื่องสำคัญ จึงมีประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดทารก ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยของมารดาและเด็กในครรภ์

2.1 ประเพณีเกี่ยวกับการคลอดบุตร

ในเรื่องประเพณีในการคลอดทารกนั้น ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่มีประเพณีที่มีรายละเอียด ขั้นตอนที่ซับซ้อน ดังนั้นผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

2.1.1 ประเพณีในระหว่างการคลอดบุตร

2.1.2 ประเพณีหลังการคลอดบุตร

2.1.1 ประเพณีในระหว่างการคลอดบุตร

ในระหว่างการคลอดบุตรนั้น ชาวมอญจะมีข้อปฏิบัติที่เป็นลักษณะจารีตประเพณีหลายประการด้วยกัน ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอทั้งในส่วนของประเพณี จารีตประเพณี รวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติตามประเพณีของชาวมอญต่าง ๆ ที่เก็บได้ทุกประเพณีตั้งแต่ช่วงใกล้คลอดจนกระทั่งการคลอดทารก เพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนี้

1) การปฏิบัติเมื่อหญิงตั้งครรภ์เจ็บท้องคลอด หญิงตั้งครรภ์เมื่อใกล้คลอดจะมีลักษณะอาการบอกล่วงหน้า เช่น ปวดเมื่อยที่บั้นเอว ปวดที่ครรภ์ บางครั้งเกิดอาการปลายเท้าชา อาการเหล่านี้แสดงว่าใกล้คลอดทารกแล้ว และเมื่อภรรยามีอาการเจ็บท้องคลอดสามีจะต้องรีบไปตามหมอตำแยประจำคนที่ได้จองเอาไว้ตั้งแต่แรก สามีหรือพ่อแม่ของสามี จะต้องรีบไปเชิญญาติผู้ใหญ่ที่เป็นผู้หญิงมารวมกันที่บ้าน เพราะหากในระหว่างการคลอดต้องการความช่วยเหลือใด ๆ จะต้องมีญาติผู้ใหญ่ที่รู้ธรรมเนียมปฏิบัติคอยช่วยเหลือ และเพื่อจัดเตรียมสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในระหว่างคลอดและหลังคลอดด้วย เมื่อหมอตำแยและญาติผู้ใหญ่มาถึงบ้านพร้อมกันแล้ว สามีและญาติสนิทต้องเริ่มจัดทำเตียงอยู่ไฟ และเตาทันที

ญาติผู้ใหญ่ที่เชิญมา จะต้องรีบจัดขันใส่ข้าวสารพอสมควรกับหมาก 3 ผล พลู 3 เรียง กล้วย 1 หวี รูป 3 ดอก เทียน 3 เล่ม มีเงินติดเทียนตามธรรมเนียม ซึ่งแล้วแต่จะจัดใส่ให้ การจัดขันดังกล่าวนี้เรียกว่า ขันข้าว คือ เอาขันบรรจุข้าวสาร เงิน และสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาลงไปในขัน แล้วนำไปตั้งไว้ในจุดที่เหมาะสมสำหรับเป็นคำบูชาคุณหมอตำแยที่มาช่วยทำคลอดให้

เมื่อถึงเวลาจะทำการคลอดจะต้องเลือกหาทิศทางให้เหมาะสมต่อประเพณีอันเป็นมงคล โดยต้องหันศีรษะของผู้คลอดไปยังทิศตะวันออกหรือทางทิศเหนือ ซึ่งมีความเชื่อว่าเด็กในครรภ์จะได้เลื่อนลงใต้ได้สะดวก แต่บางคนก็ให้หมอตำแยเป็นคนหาทิศทางให้เพื่อจะได้ทำการคลอดได้ง่าย และเป็นการสะดวกต่อหมอตำแย เมื่อถึงเวลาเจ็บท้องถี่ใกล้คลอดแล้ว ให้คนเฒ่าคนแก่หรือหมอตำแยจุดธูปเทียนบูชาพระภูมิเจ้าที่ เพื่อเป็นการบอกกล่าวขอให้ทำการคลอดได้โดยสะดวกและปลอดภัย รวมทั้งต้องจุดธูปเทียนบอกกล่าวแก่ “ปะโฮนก” หรือผีบ้านผีเรือน ให้ทราบว่าจะมีทารกมาเกิดที่บ้านแห่งนี้และจะได้คุ้มครองให้การคลอดบุตรให้เป็นไปอย่างปลอดภัยทุกประการ หลังจากหมอตำแยทำคลอดเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งได้ดำเนินการจัดการอย่างอื่นที่จะได้กล่าวถึงต่อไปเกี่ยวกับการคลอดนี้จนครบถ้วน ก็เป็นอันเสร็จหน้าที่ของหมอตำแย ผู้คลอดจึงมอบ ขันข้าวให้แก่หมอตำแย เรียกว่า “ยกขันข้าว” (เถาะ โงะอะจา) บางครั้งก็ให้เมื่อผู้คลอดออกไฟ (หย่าไฟ) แล้วก็ได้

2) การปฏิบัติระหว่างการคลอดบุตร ในระหว่างการคลอดบุตรนั้น ชาวอมฤชชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ยังมีวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้คลอด และเป็น การสร้างความมั่นใจว่าการคลอดบุตรจะเป็นไปอย่างปลอดภัยทุกประการ

ในขณะที่ใกล้จะคลอดแล้วจะต้องมีที่หนุนหลังผู้คลอดไว้หรือจับสัน หลังไว้ หรือจะใช้คนหนุนหลังเป็นเหมือนพนักให้ผู้คลอดพิงหลังไว้ บางรายจะใช้เชือกผูกกับคานแล้ว ให้ผู้คลอดจับไว้ เพื่อจะทำการคลอดได้สะดวก คนหนุนหลังยังมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหอดำแยบอกให้ ช่วยผลักดันจะต้องเอามือทั้งสองกดสองข้างท้องของผู้คลอด เพื่อจะทำการกระตุ้นให้เด็กเลื่อนลงต่ำ ใน กรณีที่ผู้คลอดอาจเจ็บท้องจนกระทั่งจะเป็นลม หอดำแยจะต้องเตรียมเอาหัวตะไคร้ทุบให้ผู้คลอดดม

เมื่อศรีษะทารกผ่านกระดูกยื่นออกมาแล้วแต่ยังอยู่ระหว่างช่อง คลอด หอดำแยจะใช้เกลือเม็ดแข็ง ๆ มากโรดฝึเย็บให้ขาดออก ในขณะเดียวกันหอดำแยและ ผู้ช่วยจะต้องช่วยกันใช้มือนวดบริเวณท้องเพื่อให้ทารกหลุดออกจากช่องคลอด เมื่อทารกคลอดออก มาแล้วคนที่หนุนหลังจะต้องเอามือกดท้องผู้คลอดไว้ให้แน่นเพื่อกันไม่ให้รกกกลับขึ้น เพราะจะเป็น อันตรายถึงแก่ชีวิตได้ และแผลซึ่งเกิดจากการคลอดให้เอาเหล้าโรง (เหล้าขาว) ถ้าง ต่อจากนั้นให้เอา ใพลดากับเกลือพอกโดยผู้คลอดจะต้องอดทนต่อการเจ็บและเส็บแผลที่คลอดบุตร (ผู้ให้สัมภาษณ์ : นพ สังข์ทอง และคณะ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

ส่วนทารก เมื่อคลอดออกมาแล้วหอดำแยจะอุ้มทารกให้คว่ำหน้า นำมือ ล้วงปากเพื่อควักเอาเมือกหรือเลือดในปากออก ถ้าทารกยังไม่ร้องออกมา จะต้องจับขาทั้งสองข้างของ ทารกให้หย่อนลงทางพื้น แล้วตบกันเบา ๆ ถ้าหากยังไม่ร้องอีกต้องรอไว้ให้รกกออกเสียก่อนแล้วจึงเอาตัว เสียมหรือเหล็กเผาไฟให้แดงนาบเข้าที่รกกให้ความร้อนแล้วตามสะดือไปถึงทารก เมื่อทารกรู้สึกร้อนก็จะ ร้องออกมา หลังจากนั้นให้รีบเอาผ้าห่อตัวทารกไว้ ถ้าไม่ทำเช่นนั้นจะทำให้ทารกเป็นสะพัน* หน้าเขียว เสียชีวิตได้เพราะอากาศเย็น

หลังจากนำผ้าห่อตัวทารกเรียบร้อยแล้วหอดำแยจะต้องบริหารจัดการ เอรากออกจากครรภ์ก่อนเพราะถ้ารกไม่คลอดตามทารกออกมาในเวลาที่เหมาะสม จะต้องให้ผู้ช่วย ทำคลอดเอาหอนทูลหลังผู้คลอดเพื่อให้กระเทือน จนผู้คลอดไอหรือจามออกมา รกจะได้ออกมา ด้วย หลังจากหญิงคลอดทารกออกมาอย่างปลอดภัยทุกประการแล้ว หอดำแยต้องรีบ อาบน้ำชำระร่างกายให้หญิงหลังคลอดคลุกให้สะอาดปราศจากกลิ่นคาวต่าง ๆ จัดการเอาผ้า

* สะพัน เป็นชื่อโรคชนิดหนึ่ง มักเกิดแก่เด็กอ่อนหรือเด็กเล็ก ๆ มีอาการชัก มือเท้ากำ ตามตำรา แพทย์แผนโบราณว่า มักเกิดเพราะผิดอากาศเป็นต้น, ตะพัน ก็ว่า. (พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

พันหน้าห้องหลาย ๆ ชั้น จนแน่นแล้ว จึงให้หญิงหลังคลอดอยู่ไฟได้ โดยในบางบ้านผู้ที่อยู่ไฟ
 ชาวมอญจะนุ่งโจงกระเบนและมีขม้นกับปูนแดงผสมเหล้าขาว (เหล้าโรง) ชุบสำลีปิดสะดือและทา
 บริเวณท้องและบริเวณหลังไว้เสมอ เพื่อเป็นการขับพิษร้อนและรักษาร่างกาย หลังจากนั้นให้ขี้น
 นอนบนเตียงหน้าเตาไฟทันที ก่อไฟให้ผิงเกิดความร้อนแก่ท้องพอทนได้ เพื่อให้มดลูกเข้าที่หรือ
 เข้าอุ้งโดยเร็ว และในระหว่างการคลอดทารก ชาวมอญมีประเพณีในการปฏิบัติที่เป็นความเชื่อ
 เพื่อความปลอดภัยของมารดาและทารกที่คลอดออกมาดังนี้

1) การต้อนรับพระพรหม ในระหว่างการคลอดบุตร ชาวมอญชุมชน
 หมู่บ้านบางกระดี เชื่อกันว่า พระพรหมจะเสด็จลงมาลิขิตหน้าผากเด็ก ในเวลาที่เด็กจะเกิด ชาว
 มอญจึงมีพิธีต้อนรับพระพรหม โดยจะต้องหาผ้าขาวมาปูตั้งแต่หน้าบันไดบ้านมาจนถึงสถานที่ทำ
 คลอด การที่ต้องปูผ้าขาวตั้งแต่ประตูบ้านเข้ามานั้น เพื่อให้พระพรหมได้เสด็จลงมาดำเนินบนผ้า
 ขาวนั่นเอง คือทำเป็นทางให้พระพรหมเสด็จเป็นการต้อนรับท่าน และข้างที่นอนทารก หรือ
 บริเวณหัวที่นอนทารก จะต้องจัดหามะพร้าวมีเปลือก 1 ลูก โดยชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี
 จะใช้มะพร้าวหางหนู กล้วยผลงาม 1 หวี แป้งหอม น้ำมันหอม ดินสอ สมุด วางไว้ในพานให้
 พร้อม เพื่อให้พระพรหมได้ใช้ในการลิขิตที่หน้าผากเด็กนั่นเอง โดยพระพรหมจะลิขิตหน้าผาก
 เด็กหลังจากเด็กอาบน้ำชำระร่างกายสะอาดเรียบร้อยแล้ว ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ชาวมอญเชื่อว่าพระ
 พรหมจะลิขิตชีวิตทารกหลังจากเกิดแล้วนานพอสมควร ไม่ใช่พอคลอดออกจากครรภ์แล้วก็
 ลิขิตเลขทันที แต่ต้องรอให้อาบน้ำล้างตัวทารกให้สะอาดเรียบร้อยเสียก่อน พระพรหมจึงจะเสด็จมา
 ลิขิตชีวิตทารก (ผู้ให้ข้อมูล : ธวัชพงศ์ มอญคะ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2552)

สุเอ็ด คชเสนี (2527) ได้กล่าวไว้ใน “วารสารเมืองโบราณ” ปีที่ 10
 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน ว่า “มอญเชื่อดวงชะตาของมนุษย์นั้นพระพรหมเป็นผู้ลิขิตให้ โดย
 การลิขิตหรือเขียนที่หน้าผาก (เพราะฉะนั้นถ้ามอญจะต้องการพูดว่า สุดแล้วแต่วาสนา” จึงต้องใช้
 คำพูดว่า “สุดแล้วแต่ลิขิตบนหน้าผาก”แทน) เมื่อเด็กเกิดใหม่ก็เตรียมการได้ โดยเตรียมเครื่อง
 แต่งตัวเครื่องใช้ของเด็ก รวมทั้งเหล็กจารหนังสือและน้ำหมึก ผู้ทำพิธีถือน้ำกระเจาจันทน์ในชาม
 เดินไปที่หัวบันได ร้องประกาศแก่เทวดาผู้จะมาลิขิตหน้าผากเด็กว่า บัดนี้เด็กคนนี้ได้มาเกิดแล้ว
 พร้อมกับพรมน้ำกระเจาจันทน์จากหัวบันไดเรื่อยมาจนถึงตัวเด็ก เพื่อให้พระพรหมเอาเหล็กจาร
 และน้ำหมึกลิขิตดวงชะตาลงบนหน้าผากเด็กนั้น”

ภาพที่ 3.2 การปูผ้าขาวเพื่อเตรียมต้อนรับพระพรหม

ภาพที่ 3.3 การนำพานวางข้างตัวทารก หรือบนหัวนอนทารกเพื่อให้พระพรหมลิขิตชีวิตทารก

2) *การบันทึกเวลาตกฟากของทารก* เมื่อทารกคลอดมาแล้ว ชาวมอญ เชื่อว่าเป็นเวลาตกฟาก* ของทารก มีความสำคัญมากเพราะจะมีผลต่อชะตาชีวิตของทารกในอนาคต ดังนั้นเมื่อทารกคลอดออกมาแล้ว ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติผู้ใหญ่ หรือพ่อ แม่ ของทารก จะบันทึกเวลาตกฟาก โดยจะต้องมีการจดเอาเวลา วัน เดือน ปี เพื่อให้ไว้ให้โหราตรวจดูชะตาราศี และผูกดวงชะตา ซึ่งการบันทึกวัน เวลาของทารกแรกเกิด นี้ ชาวมอญนิยมบันทึกโดยการแกะสลักวัน เดือน ปี เกิด และเวลาลงในแผ่นไม้ ที่ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่เรียกว่า “หะเต” และให้เก็บรักษาไว้เพื่อมอบให้ทารกเมื่อเจริญวัยขึ้น หรือชาวมอญโบราณ จะบันทึกลงในใบลาน เรียกว่า จารในใบลาน และม้วนเอาด้วยแดงมัดไว้ และเก็บรักษาไว้อย่างดีเช่นกัน

2.1.2 ประเพณีหลังการคลอดบุตร

ประเพณีของชาวมอญหลังการคลอดทารกนั้นยังมีประเพณีที่จะต้องปฏิบัติต่อทารกแรกคลอด และมารดาหลังคลอด เพื่อเป็นการดูแลรักษาสุขภาพทั้งมารดาและทารกแรกคลอดให้มีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลประเพณีหลังการคลอดทารกออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1) *การปฏิบัติต่อทารกแรกคลอด*

ชาวมอญมีประเพณีในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลทารกแรกคลอด เพราะมีความเชื่อว่าการปฏิบัติตามประเพณีจะทำให้ทารกมีสุขภาพแข็งแรง รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง เพราะช่วงระยะแรกเกิด ยังเป็นระยะอันตรายสำหรับชีวิต จากการศึกษาวิเคราะห์พบประเพณีที่ปฏิบัติต่อทารกแรกคลอดดังนี้

(1) *การดูแลทารกแรกคลอด* เมื่อทารกคลอดออกมาอย่างปลอดภัยแล้วก็ถือว่าผ่านช่วงสำคัญของการถือกำเนิดชีวิตมาแล้ว หลังจากนั้นชาวมอญก็จะมีประเพณีที่ต้องปฏิบัติต่อทารกแรกคลอดดังนี้

ก. *การตัดสายสะดือทารก (สายรก)* ชาวมอญโบราณจะใช้ด้ายสะอาดผูกสายสะดือเป็นสองเปราะรัดให้แน่น เพื่อไม่ให้เลือดลมเดินได้สะดวก ทารกจะได้ไม่เจ็บมาก ส่วนที่ติดต่อกับสะดือเด็กมักมีขนาดยาวเสมอเข้าทารก หมอตำแยจะนำไม้ไผ่รวกที่เตรียมไว้สำหรับตัดสายสะดือ (ห้ามใช้เหล็กมีคมตัด) วิธีการตัดจะใช้ก้อนดินรองรับสายสะดือแทนเตียงหรือใช้แงงไพลแทนก็ได้ แล้วนำไม้ไผ่รวกตัดแล้วมัดด้วยด้ายสะอาดปราศจากเชื้อโรคให้แน่นหนาเรียบร้อย

* ตกฟาก ก. เกิด, เรียกเวลาที่เด็กออกพ้นครรภ์มารดาว่า เวลาตกฟาก (พื้นเรือนโบราณโดยมากเป็นฟาก) (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

ข. การอาบน้ำทารก เมื่อตัดสายสะดือเรียบร้อยแล้ว ให้นำทารกไปอาบน้ำอุ่นเพื่อชำระล้างกลิ่นคาวและเลือด พร้อมรดด้วยน้ำขมิ้นผสมใบส้มป่อย ถ้าทารกมีไข้หรือเมื่อเกิดตัวอยู่มากต้องเอาน้ำมะพร้าวทาตัวเสียก่อนแล้วจึงเอาผ้าเช็ดไขว้ออก จึงจะอาบน้ำชำระให้สะอาด

ค. การดูแลสะดือทารก เมื่ออาบน้ำเสร็จแล้วให้นำผ้าผืนที่เหลี่ยมนวดพอสมควรตัดช่องตามยาวให้มีรูตรงกลาง แล้วนำเข้ามาสอดสายสะดือ วางทาบผ้านั้นบนท้องระหว่างสะดือ ปล่อยให้สายสะดือสอดรูขึ้นมาอยู่บนผ้าแล้วม้วนสายสะดือให้เป็นวงวางบนผ้านั้น เทเอาขมิ้นผงปนดินสอพองโรยหรือใช้ขมิ้นชันตำพอกก็ได้ จะทำให้ให้สะดือแห้งเร็วและหลุดง่าย แล้วเอาผ้ารัดหน้าท้องทารกไม่ให้สายสะดือที่ม้วนไว้เลื่อนออก จากนั้นก็ห่อหุ้มตัวทารกด้วยผ้าสะอาด ปราศจากเชื้อโรคให้ความอบอุ่นร่างกายทารกแล้ววางลงในเบาะที่นอนต่อมาญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย จะจัดค้ายมงคลชาวผูกคอกและข้อมือเด็กและแม่ด้วย

(2) การบูชาแม่ชื้อ* ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี จะนับถือแม่ชื้อ เพราะมีความเชื่อว่าแม่ชื้อจะเป็นผู้คุ้มครองดูแลทารก ดังนั้นชาวมอญจึงมีการบูชาแม่ชื้อ โดยจะมีการจัดขันบูชาแม่ชื้อหรือบางบ้านก็จะเรียกว่า ถาดบูชาแม่ชื้อ โดยในถาดนั้น ให้จัดสมุดดินสอ เพื่อเป็นเคล็ดความเชื่อว่าเมื่อทารกเติบโตขึ้นจะได้รู้จักอ่านเขียนหนังสือ และหากลูกเป็นหญิงก็จะมีการจัดวางเข็มและด้ายเย็บผ้า เชื่อว่าเมื่อทารกเติบโตขึ้นจะได้รู้จักเย็บปักถักร้อย รู้จักการทำงานบ้านงานเรือน พร้อมกับใส่มะพร้าวหางหนู กล้วยน้ำว่าหวิงาม ๆ รูปเทียน เป็นการบูชา อีกทั้งยังมีการวางสดางค์รัฐ (สดางค์สมัยโบราณ ในปัจจุบันยังมีเก็บไว้อยู่เพื่อใช้สำหรับทำพิธี) เพื่อให้เด็กโตขึ้น มีเงินมีทองใช้ไม่ขาดแคลน รวมทั้งผ้านุ่ง ผ้าสไบของ ปู่ ย่า ตา ยาย วางไว้ด้วย เพื่อให้เด็กรู้จักกตัญญู รักบรรพบุรุษของตนเอง เมื่อจัดถาดหรือขันแม่ชื้อเรียบร้อยแล้ว ให้นำถาดหรือขันแม่ชื้อดังกล่าววางไว้ที่หัวนอน หรือ ข้าง ๆ ตัวเด็กแรกคลอด เป็นระยะเวลาประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ โดยชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีมีความเชื่อว่าแม่ชื้อจะมาปกป้องคุ้มครองเด็ก

* แม่ชื้อ หมายถึง เทวดา หรือผีที่เชื่อกันว่าเป็นผู้ดูแลรักษาทารก, แม่วี ก็เรียก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

ภาพที่ 3.4 ชันแม่ชื้อ หรือ ถาดแม่ชื้อ

(3) การฝังรกหรือฝังสายสะดือ ในเรื่องของประเพณีฝังรกหรือฝังสายสะดือของชาวมอญนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่าชาวมอญมีวิธีการฝังรกหรือฝังสายสะดือ 4 วิธีด้วยกัน ทั้งนี้ทุกวิธีจะมีลักษณะใกล้เคียงกันคือการจะนำรกไปฝัง แต่วิธีปฏิบัติในการฝังจะมีความแตกต่างกันดังนี้

ก. เมื่อคลอดทารกออกมาแล้วหมอดำแยจะทำการตัดรกหรือสายสะดือ ด้วยไม้ไผ่รวก และนำรกหรือสายสะดือไปฝังยังหลุมที่ได้ขุดเอาดินไปถมเตาไฟที่ใช้สำหรับให้มารดาอยู่ไฟ จนมีดชนิดเรียบร้อย

ข. หมอดำแยจะนำรกหรือสายสะดือของทารกแรกคลอดไปฝังตามตำรา “โลกสิทธิ” ซึ่งเป็นตำราที่ชาวมอญนิยมในการดูฤกษ์ยามในการทำกิจการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความโชคดีสวัสดิมงคลแก่ทารกแรกเกิดนั้นด้วย ซึ่งตามตำราโลกสิทธิจะมีการดูทิศทางในการฝังรกตามวัน และเดือน ซึ่งจะอธิบายโดยละเอียดในเรื่องของความเชื่อในบทถัดไป

ค. เมื่อตัดสายสะดือทารกแรกคลอดเรียบร้อยแล้วให้นำรกหรือสายสะดือส่วนที่ตัดออกและติดอยู่กับรกล้างน้ำให้สะอาด เพื่อเป็นการป้องกันโรคพุพองอันจะเกิดกับทารกในภายหลัง แล้วนำรกและสายสะดือที่ล้างแล้วบรรจุลงในหม้อดินเผา แล้วเอาเกลือ

กลบปนกันเน่า ชาวมอญมีความเชื่อว่ารกของทารกแรกคลอดห้ามไม่ให้ทิ้งจะต้องนำไปฝังเท่านั้น แต่การจะฝังได้จะต้องเลยวันคลอดไป 7 วันแล้ว จึงทำพิธีฝังรกได้โดยนำไปฝังไว้ใต้บันไดหน้าเรือน ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าการฝังรกไว้ใต้บันไดจะทำให้ลูกไม่ไปห่างบ้านเมื่อโตขึ้น จะได้อยู่ใกล้พ่อแม่

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าจะต้องใช้คนถนัดมือขวาเป็นผู้ขุดหลุม เพื่อเด็กโตขึ้นมาจะได้ถนัดมือขวา

ง. นารกของทารกแรกคลอดบางส่วนเก็บไว้ใต้หมอนเด็ก เพื่อเก็บไว้ให้เด็กดูเมื่อเติบโตขึ้น และบางส่วนนำไปฝังไว้ใต้บันไดบ้าน เพื่อให้เด็กไม่ลืมรกรากตนเอง และเมื่อเติบโตขึ้นจะไม่ทิ้งพ่อแม่ไปไกล

วิธีการฝังรกทั้ง 4 วิธีนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการนารกหรือสายสะดือไปฝังทั้งสิ้น แต่แตกต่างกันวิธีการฝังตามความเชื่อของแต่ละครอบครัวที่ปลูกฝังกันมาเท่านั้น ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า จะใช้วิธีการฝังแบบใดก็ได้แล้วแต่ประเพณีความเชื่อของแต่ละครอบครัว

2) การปฏิบัติต่อมารดาหลังคลอด

หลังการคลอดบุตรแล้ว ชาวมอญจะมีประเพณีปฏิบัติในการดูแลสุขภาพมารดาหลังคลอดเพื่อให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น และฟื้นฟูสุขภาพเพื่อให้แข็งแรงสามารถเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเต็มที่ เพราะการเลี้ยงดูบุตรจะต้องทุ่มเททั้งร่างกายและจิตใจให้กับเด็ก ดังนั้นสุขภาพของมารดาจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก จึงต้องรีบดูแลร่างกายของมารดาหลังคลอดให้ฟื้นฟูและกลับสู่ภาวะปกติอย่างรวดเร็วที่สุด ซึ่งชาวมอญมีวิธีปฏิบัติต่อมารดาหลังคลอดดังนี้

(1) การอยู่ไฟ การอยู่ไฟของหญิงชาวมอญหลังคลอดบุตรนั้นจะมีกำหนด 5 วัน, 7 วัน, 9 วัน, 11 วัน, 13 วัน, 15 วัน, 17 วัน และ 21 วัน หรืออย่างมากถึง 29 วัน จำนวนวันที่อยู่ไฟที่กำหนดเป็นจำนวนคี่ทั้งนั้น เพราะชาวมอญถือคติที่ว่าอยู่ในวันคู่ลูกดีวันคี่ลูกห่าง แต่ส่วนใหญ่แล้ว ก็จะอยู่ไฟกันประมาณ 5 – 7 วันเท่านั้น การอยู่ไฟนั้นชาวมอญเชื่อว่าเป็นการขับน้ำคาวปลาได้เป็นอย่างดี และจะทำให้ร่างกายสะอาด และสุขภาพแข็งแรง ชาวมอญจะมีการจัดทำเตาสำหรับอยู่ไฟ โดยผู้เป็นสามีจะมีการเตรียมทำเตาไฟโดยมีวิธีการดังนี้

ก. การทำเตาอยู่ไฟ ในวันที่เด็กคลอดทันทีที่ได้ยินเสียงเด็กร้อง ผู้เป็นพ่อต้องล้มฟืนที่กระโจมที่สามีได้เตรียมไว้ตั้งแต่ตั้งครรภ์ทันทีเพื่อนำไปเป็นเชื้อไฟ หลังจากนั้นผู้เป็นพ่อต้องไปขุดดินนอกบ้านเพื่อนำมาทำเตาไฟ ถ้าลูกเป็นชายให้ขุดมา 9 ก้อน ถ้าลูกเป็นหญิงให้ขุดมา 7 ก้อน ส่วนความแตกต่างของจำนวนก้อนของดินที่นำมาใช้ทำกันเตาสำหรับอยู่ไฟนั้น เป็นความเชื่อของชาวมอญในการจัดสิ่งของต่าง ๆ ตามพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด จะจัดสิ่งของให้ลูกชาย เป็นจำนวน 9 อย่าง และสำหรับลูกผู้หญิงให้จัดเป็นจำนวน 7 อย่าง เช่น ดิน 9 ก้อน สำหรับลูกผู้ชาย หรือ ดิน 7 ก้อนสำหรับลูกผู้หญิง ดินดังกล่าวนำมาเพื่อทำกันเตาสำหรับการอยู่ไฟของผู้เป็นแม่ โดยที่มุมทั้งสี่ของกันเตา ชาวมอญจะวางก้อนข้าวสุกไว้เป็นการเช่นสรวงผี

สาางทเวาคา ให้ช่วยปกัปรักกรษา และข้าง ๆ กันเตามีกระดานไฟหรือเครื่อใช้สำหรับแม่นอน
 ในขณะทีหมอดำแยกำลังอยู่ระหว่างการทำคลอคอยู่ันั้น สามิและญาคินอื่น ๆ ก็จะมาช่วยกัน
 จัดทำเตาสำหรับอยู่ไฟนี้ โดยห้ามทำเตรียมไว้ก่อน สามารถทำแต่เตียงอยู่ไฟเตรียมไว้เท่านั้น

การทำเตาอยู่ไฟนั้นใช้ไม้จริง 1 ท่อน ยาวเท่าตัวเตียง

อีกด้านหนึ่งใช้ไม้เตียงแทน ด้านกว้างใช้ไม้ 2 ท่อน กว้างเท่าด้านข้างเตียง หัว-ท้าย ประกบกันแน่น
 เพื่อกันคินกระจาย ขนคินถมเตาไฟจนเต็ม เกลี่ยกระแทกจนแน่น ดินที่ใช้สำหรับถมเตาไฟท่านบอ
 ไว้คั้งนี้ ถ้าเป็นทารกชาย ให้ขุดคินถมไฟจำนวน 9 กระบุง ถ้าเป็นทารกหญิง ให้ขุดคินถมเตาไฟ
 จำนวน 7 กระบุง เกลี่ยคินให้ราบเรียบหน้าเสมอกัน ข้าง ๆ เตาไฟด้านซ้ายมือ ให้จัดวางอ่างน้ำเย็น
 1 ใบ และอิฐ - หินอย่างละ 1 ก้อน สำหรับเผาทับหน้าห้องหญิงอยู่ไฟให้มดลูกเข้าอู่เร็วต่อไป

ข. การคัับพิชไฟ เป็นประเพณีหนึ่งที่ชาวมอญปฏิบัติเพื่อ

ดูแลหญิงหลังคลอดบุตรในขณะที่อยู่ไฟ เพื่อไม่ให้เกิดอาการไม่สบายจากพิชความร้อนของ ชาวมอญ
 จึงมีพิธีหนึ่งที่เรียกว่า พิธีคัับพิชไฟ โดยจะวางด้ายสายสิญจน์ปีคยันต์ 8 ทิศรอบที่อยู่ไฟ แล้วต้องมี
 หนามสะแก หรือกิ่งพุทราที่มีหนามแหลมมากันไว้โดยรอบกันเตาและกระดานไฟที่แม่นอน หรือรอบ
 หลุมใต้ถุนห้องที่อยู่เพื่อกันผีกระสือ หรือผีร้ายที่จะมาทำอันตรายขณะที่อยู่ไฟ และจะนำหวดที่ใช้
 หนึ่งข้างเหนียวพร้อมด้วยผ้าปิดปากหวดมาวางไว้ที่หัวนอนมารดาเด็ก เพราะเชื่อว่าจะช่วยป้องกันผี
 เพราะหากมารดาเด็กเกิดตกใจ เพราะผีร้ายจะทำให้ เลือดวิ่งขึ้นสมองจะเป็นอันตรายระหว่างที่อยู่ไฟ

นอกจากนี้ในการคัับพิชไฟนั้น ชาวมอญยังมียา

สำหรับโรยบนถ่านไฟเพื่อรมตากันตาแฉะตาเจ็บ และมีน้ำโองหนึ่งคั้งไว้ข้าง ๆ เตา เมื่อไฟลูกกลม
 มากไปเกินความต้องการก็จะตักน้ำราดคัับไฟ เพื่อให้ไฟพอดีกับความต้องการ ข้อสำคัญที่สุดคือ
 ระวังอย่าให้กองไฟคัับได้เป็นอันขาด คนเฝ้าต้องหมั่นระวังตลอดเวลา

(2) การนำอิฐหรือหินทับห้องหญิงอยู่ไฟ ในระหว่างที่มารดา

หลังคลอดอยู่ไฟนั้น ชาวมอญนิยมนำอิฐหรือหินมาเผาในกองไฟที่ใช้อยู่ไฟจนร้อนได้ที่ และนำมา
 แฉ่งลงน้ำเย็นในอ่างข้างเตาไฟนั้นจนคลายร้อน หลังจากนั้นนำผ้า โดยส่วนใหญ่จะใช้ผ้าถุงมาพันอิฐ
 หรือหินนั้นหลาย ๆ ชั้น ใช้ไม้หนึบยกขึ้นทับหน้าห้องจนเกิดความร้อนพอที่หญิงอยู่ไฟจะทนได้
 ต้องทำแบบนี้ทุกวันจนกว่าหน้าห้องยุบเข้าที่เดิมปกติ (ผู้ให้ข้อมูล : สมัย สังข์ทอง วันที่ 10
 มิถุนายน 2552)

ภาพที่ 3.5 ตัวอย่างอิฐที่นำมาใช้ในการเผาเพื่อทับห้องหญิงอยู่ไฟ

(3) การดูแลอาหารสำหรับหญิงอยู่ไฟ หมอตำแยหรือญาติ

ผู้ใหญ่จะดูแลเรื่องอาหารการกินระหว่างที่มารดาหลังคลอดอยู่บนเตาไฟ โดยจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าสมควรทานหรือไม่สมควรทานอะไร โดยในระหว่างอยู่ไฟชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีจะให้หญิงอยู่ไฟรับประทานอาหาร จำพวกแกงเลียงใบกระเพราหรือกระทือ เพื่อให้เหงื่อออกและนํ้านมมากโดยสามารถทานได้ทุกวันจนกระทั่งออกไฟแล้วยังทานกันอยู่ตลอดการให้นมลูก จะเป็นการเรียกนํ้านมให้มามาก ต้องดื่มนํ้าสุกอุ่น ๆ เป็นประจำทุกวันเช่นกัน ต้องดื่มนํ้าขมิ้นผง สลับกับชาอยู่ไฟไม่ทานของเผ็ดร้อน เพราะส่งผลต่อนํ้านมที่ทารกได้รับจากมารดาได้ และต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เพื่อประโยชน์ของทารกที่จะได้รับจากนํ้านมจากมารดา เช่น อาหารจำพวกเนื้อปลา เนื้อหมู และอาหารหลัก 5 หมู่ และสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่หญิงอยู่ไฟ เมื่อยังอยู่บนเตาไฟ ในการรับประทานอาหารทุก ๆ วัน จะต้องปั้นข้าวสุกจำนวน 4 ปั้น วางไว้บริเวณมุมเตาไฟทั้ง 4 มุมทุกครั้ง ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีถือว่าเป็นการเช่นเจ้าแม่พระเพลิง เพื่อให้ท่านปกป้องรักษาหญิงอยู่ไฟให้อยู่ไฟอย่างปลอดภัย

(4) การออกไฟหรือหย่าไฟ ก่อนที่หญิงอยู่ไฟจะหย่าไฟนั้น

ชาวมอญจะมีประเพณีปฏิบัติ สำหรับการจะออกจากเตาไฟ โดยหมอตำแยที่ทำคลอดนั้นจะเป็น

หัวหน้าทำพิธีการออกจากเตาไฟ ตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติคือหญิงที่คลอดทารกเป็นครั้งแรกนั้น ถ้าร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง หรือถ้าเป็นหญิงที่เคยคลอดทารกมาแล้ว ก็สามารถให้อยู่ไฟเพียง 5 วันก็ได้ แต่ถ้าเป็นหญิงที่ร่างกายไม่แข็งแรง จะต้องอยู่ไฟอย่างน้อยถึง 7 วัน จึงจะออกจากเตาไฟได้ และเมื่ออยู่ไฟครบตามจำนวนแล้ว ในการออกไฟนั้น ชาวมอญจะมีการทำพิธีออกจากเตาไฟโดยหมอดำแยจะจัดเตรียมสิ่งของตามที่บรรพบุรุษชาวมอญปฏิบัติต่อ ๆ กันมา คือ ข้าวสุกปั้น 4 ปั้น หวด 1 ใบ พลุ 4 ใบ กระจ่า* 1 คัน น้ำ 1 กระบวย และไฟจากเตาไฟของหญิงอยู่ไฟ 1 ก้อน หรือบางหมอดำแยเอาเพียงข้าวสุก 1 ปั้น หวด 1 ใบ พลุ 1 ใบ ไฟจากเตาไฟของหญิงอยู่ไฟ 1 ก้อน น้ำ 1 กระบวย เมื่อจัดเตรียมสิ่งของครบถ้วนแล้ว หมอดำแยจะนำสิ่งของทั้งหมดนี้ถือเดินลงไปที่พื้นดินหน้าบ้าน วางสิ่งของทั้งหมดลงบนดิน เทน้ำในกระบวยราดบนไฟก้อนนั้นจนดับสนิท พร้อมกับกล่าวคำบูชาเทวดาเตาไฟว่า “ข้าแต่เทวดาแห่งเตาไฟ บัดนี้ท่านกลับไปได้แล้ว” ในเรื่องการบูชาเทวดาเตาไฟเมื่อออกจากเตาไฟนี้ ชาวมอญก็ไม่ทราบเหตุผลที่แท้จริงว่าทำเพื่ออะไร ทราบเพียงว่า “เป็นพิธีกรรมเคล็ดลับเฉพาะการอยู่ไฟเท่านั้น” ในบางบ้านเวลาออกไฟหรือหย่าไฟจะมีการทำพิธีเพียงเล็กน้อย คือเตรียมกับข้าวเล็กๆ น้อยๆ ใส่ในกระทงเล็กๆ สำหรับเซ่นสังเวยแม่เตาไฟกราบไหว้รำลา เป็นการแสดงความเคารพ แล้วจึงดับไฟหลังจากนั้นก็จะอาบน้ำมนต์ ธรณีสาร เพื่อเป็นการปิดเสนาียดัจฉุไร

หลังจากนั้นหญิงหลังคลอดบุตร ก็จะมีการเข้ากระโจมเพื่ออบแห้ง โดยให้นำเสื้อหนึ่งผืน ตั้งขึ้นบนเตียงลักษณะแบบกระโจมยิบซี (ทรงกรวย) เอาผ้าห่มนอกเสื้ออีกชั้นหนึ่ง ให้อยู่ไฟเข้าไปอยู่ข้างในม้วนเสื้อนั้น หมอดำแยจะเผาอิฐหรือหินร้อน ๆ จุ่มลงน้ำเย็นที่อ่าง นำเข้าไปวางไว้ในกระโจม ให้อิฐของอิฐจะขับให้เหงื่อไหลออกมา เพื่อเป็นชำระล้างสิ่งสกปรกต่าง ๆ ให้ออกจากร่างกาย โดยให้ทำแบบนี้ 3-6 ครั้ง ร่างกายของหญิงหลังคลอดก็จะสะอาดหมดจด ปราศจากกลิ่นไอเหม็น และมีความสดชื่นผ่องใส ซึ่งวิธีนี้เรียกว่าเป็นการอบแห้ง หลังจากนั้นบางหมอดำแยจะทำการอบไพลสดให้หญิงอยู่ไฟ โดยเอาไพลสดต้มอบไพลด้วย เพื่อให้ไพลสดช่วยรักษาบาดแผล ริวรอย จุดค้างค้ำที่ท้องให้หายไปด้วย เมื่อทำการอบในกระโจมแล้ว ให้ออกจากเตาไฟได้ โดยหมอดำแยนำไปไม้เรียกเป็นชื่อภาษามอญว่า “ต๊ะนะเอียะยาก” (ผู้วิจัยยังไม่พบชื่อภาษาไทย) มาต้มให้หญิงอยู่ไฟอาบชำระร่างกายจนสะอาดอีกครั้ง ต่อจากนั้นให้หญิงอยู่ไฟนั้นประแป้ง ประทินผิว ทาขมิ้นทั่วตัวให้สบาย เป็นการเสร็จพิธีการหย่าไฟ เสร็จแล้วจึงรื้อกันเตา นำกระดานไฟออก อัญเชิญเทวดาผู้รักษาเตาไฟให้กลับไป สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้

* กระจ่า คือ เครื่องใช้ตักแกงหรือตักข้าว ทำด้วยกะลามะพร้าว มีด้ามถื่อ, จัก จ่า หรือ ตวก ก็ว่า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

สำหรับกันแดดต้องเอาไปทิ้งให้ไกลบ้าน หลังจากนั้นห้ามหญิงหลังคลอดยกของหนัก อีกประการหนึ่งเมื่อออกไปแล้ว เวลาตลอดสามเดือนห้ามนอนร่วมกับสามี เพราะโบราณถือว่าฝ่าฝืนจะทำให้มีลูกถี่ อีกอย่างหนึ่งมดลูกยังไม่แห้งสนิท

ในวันออกจากเตาไฟนี้ ชาวมอญจะทำการรดน้ำสั้มป่อยแก่ทารกของตนเอง ชาวมอญจะเรียกว่า “สั้มป่อยเตาไฟ” เพราะชาวมอญมีความเชื่อว่า น้ำสั้มป่อยช่วยทำความสะอาดร่างกาย และใบสั้มป่อยก็ใช้ขจัดขี้รังแคทำความสะอาดศีรษะได้ดี ชาวมอญบางครอบครัวมักเอาวันออกเตาไฟทำการรดน้ำสั้มป่อย เจาะหูทารกและตั้งชื่อทารกด้วย เพราะถือว่าวันนี้เป็นวันฤกษ์ยามยามดี จะทำให้เกิดเป็นสิริมงคล และ โชคดี

เมื่อหย่าไฟเรียบร้อยแล้ว ชาวมอญจะมีประเพณีข้อปฏิบัติสำหรับหญิงเมื่อออกจากเตาไฟ (เลิกอยู่ไฟ) เพื่อเป็นการรักษาสุขภาพและทำให้ร่างกายแข็งแรง คือไม่ควรยกหรือแบกวัตถุสิ่งของหนัก ๆ เพราะอาจเป็นอันตรายต่อมดลูกได้ และในระยะแรกให้อาบน้ำอุ่นเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน หลังหย่าไฟ ให้ดื่มน้ำสุกอุ่นเป็นประจำ โดยเฉพาะผู้ที่ให้นมบุตรให้ทานอาหารจำพวกบำรุงน้ำนม เช่น แกงเลียง เพราะในแกงเลียงจะอุดมไปด้วยผักหลายชนิดที่ช่วยเรียกน้ำนม ไม่ควรกินอาหารประเภทมีกลิ่น เช่น ผักชะอม หน่อไม้ หรืออาหารที่มีกลิ่นหืน เพราะจะทำให้ให้น้ำนมที่ออกมามีกลิ่นเหม็นด้วยทำให้ทารกไม่ยอมดูดได้ รวมทั้งหญิงหย่าไฟในระยะแรกให้สำรวจมดลูกอย่างระมัดระวังอย่างน้อย 1 เดือนขึ้นไป เพราะในระยะนี้เป็นระยะฟื้นฟูร่างกายหลังคลอดบุตร ควรระมัดระวังเรื่องการเกิดอุบัติเหตุ

2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตร

ในช่วงเวลาของการคลอดทารกนั้นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของชีวิตที่ชาวมอญจะให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นช่วงอันตรายสำหรับชีวิตมารดา และเด็ก ชาวมอญจึงมีความเชื่อเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้คลอดบุตรหลายประการซึ่งมีความเชื่อเพื่อความปลอดภัย ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งข้อมูลในการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

2.2.1 ความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติในการคลอดบุตร

ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่มีความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติในการคลอดบุตรเพื่อให้การคลอดบุตรปลอดภัย ดังนี้

1) ความเชื่อเกี่ยวกับพรหมลิขิต ชาวมอญในอดีตเชื่อเรื่องพรหมลิขิตว่าเมื่อเด็กเกิดใหม่พระพรหมจะต้องลิขิตชะตาชีวิตไว้ให้ทุกคน จึงมักจะถือกันว่าชีวิตของมนุษย์เรานั้น จะต้องเป็นไปตามที่พระพรหมลิขิตเอาไว้ จะฝืนไม่ได้ เช่น กำหนดว่าบุคคลใดจะต้องเป็นเศรษฐี บุคคลใดจะต้องแต่งงานกับใคร บุคคลใดจะต้องแต่งงานสามครั้ง ชาวมอญถือว่าเรื่องดังกล่าวพระพรหมเป็นผู้ลิขิตทั้งนั้น จากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยทำให้ทราบว่าชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ยังคงมีความเชื่อเรื่องพรหมลิขิตอย่างมาก

2) การห้ามารคาอยู่ไฟหลังการคลอดบุตร ชาวมอญมีความเชื่อในการอยู่ไฟของหญิงหลังคลอดบุตรอยู่ไฟ โดยยึดวันอยู่ไฟเป็นคี่ เช่น อยู่ไฟ จำนวน 7 วัน จำนวน 9 วัน หรือจำนวน 11 วัน แต่จะไม่อยู่ไฟเป็นจำนวนวันคู่ เพราะเชื่อว่าไม่ดี ผู้วิจัยไม่พบเหตุผลเรื่องการอยู่ไฟเป็นจำนวนวันคู่ นั้นไม่ดี แต่ผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่ กล่าวว่า ชาวมอญได้ยึดถือปฏิบัติกันเรื่อยมาแบบนี้ จึงปฏิบัติตามกันมาจนถึงปัจจุบัน

3) การเยี่ยมหญิงอยู่ไฟ ชาวมอญมีความเชื่อว่าผู้ที่มาเยี่ยมหญิงอยู่ไฟ ห้ามทักคนอยู่ไฟว่าร้อน เพราะจะทำให้หญิงอยู่ไฟเกิดร้อนขึ้นมาจริงตามที่คำพูดของคนที่มาเยี่ยม ทัก และยังห้ามผู้ที่มาเยี่ยมพูดถึงสิ่งที่ไม่ดีเพราะอาจจะเกิดขึ้นได้จึงให้ระวังให้มาก ดังนั้นผู้ที่มาเยี่ยมหญิงอยู่ไฟจะต้องพูดแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคล และไม่ควรถาเด็กไปเยี่ยมหญิงอยู่ไฟ เพราะเด็กอาจพูดในสิ่งที่ไม่เป็นสิริมงคล โดยไม่ได้ตั้งใจขึ้นมา

2.2.2 ความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติในกรณีคลอดบุตรยาก หากเกิดกรณีคลอดบุตรยาก ชาวมอญจะมีข้อปฏิบัติที่ทำให้คลอดบุตรได้ง่ายและปลอดภัย คือในระหว่างที่คลอดบุตรนั้น หากเกิดเหตุการณ์เด็กไม่ยอมคลอด หรือคลอดยาก ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่มีความเชื่อว่าจะให้นำผ้าถุงของมารดาผู้คลอดไปซักน้ำ และนำน้ำที่ซักนั้นมาให้ ผู้คลอดค้มก็จะทำให้คลอดได้ง่าย ความเชื่ออีกประการหนึ่งในกรณีที่คลอดบุตรยาก คือให้เอาร่มเม่ม่ายมากองบริเวณศรีษะของผู้คลอดและท้องคาถา ก็จะช่วยให้คลอดง่าย ซึ่งผู้ท้องคาถาคือหมอดำเฒ่าท่านนั้นที่จะเป็นผู้รู้คาถา ผู้วิจัยไม่พบคาถาที่ใช้ในการท้อง

ความเชื่อในกรณีคลอดบุตรยากอีกข้อหนึ่งคือ ให้สามีของคนที่กำลังเจ็บท้องคลอดอยู่นั้นค้ำน้ำลงไปและอมน้ำไว้ พอขึ้นจากน้ำให้กลืนใจแล้วอมน้ำนั้นไปใส่ปากภรรยาที่กำลังเจ็บท้องอยู่ค้มเข้าไป ก็จะช่วยให้คลอดง่าย ผู้วิจัยพบว่า ในอดีตการคลอดบุตรชาวมอญถือเป็นเรื่องใหญ่และเป็นระยะอันตรายสำหรับชีวิตมารดา และทารก เพราะหากพลาดพลั้งก็จะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ชาวมอญจึงมีกุศโลบายต่าง ๆ เพื่อช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้หญิงคลอดบุตรสามารถผ่านพ้นวินาทีที่สำคัญของชีวิตมาได้อย่างปลอดภัย และเมื่อการปฏิบัติใดที่บรรพบุรุษเคยปฏิบัติมาแล้วปลอดภัย ก็จะกลายเป็นความเชื่อและยึดถือปฏิบัติตามมาจนถึงปัจจุบัน

3. ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก

เมื่อเด็กคลอดออกมาอย่างปลอดภัยแล้ว ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ ยังมี การปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กอีกหลายประการ เพราะชาวมอญเชื่อว่าเด็กใน

ระยะขวบปีแรกยังอยู่ในระยะอันตราย ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

3.1 ประเพณีเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก

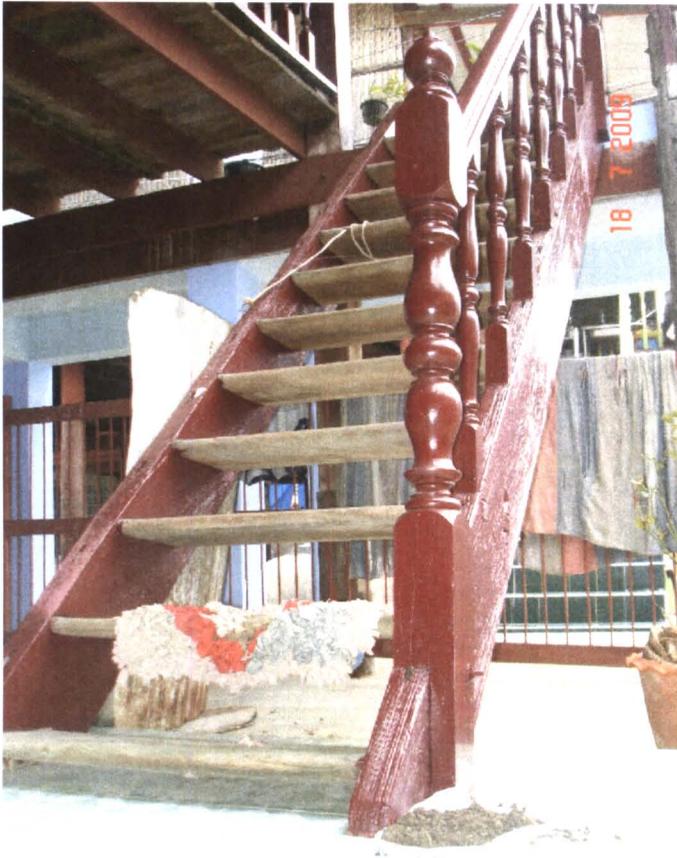
3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก

3.1 ประเพณีเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก ประเพณีที่ผู้วิจัยนำเสนอในหัวข้อนี้เป็น ประเพณีสำหรับเด็กแรกเกิด (หลังจากมารดาหย่าไฟ)จนกระทั่งเด็กอายุครบ 1 ปี ซึ่งชาวมอญมี ประเพณีดังนี้

3.1.1 การเจาะหูเด็ก เมื่อหมอดำแยได้ทำคลอดทารกออกมาอย่างปลอดภัยแล้ว ชาวมอญจะมีการทำพิธีเจาะหูเด็ก โดยส่วนใหญ่ผู้ที่เจาะหูให้เด็กจะเป็นหมอดำแย หรือคนเฒ่า คนแก่ ที่เคารพนับถือ พุดจาไฟเราะ เป็นผู้เจาะหูให้ ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ นิยมให้เด็กเจาะหู เพราะเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ

วิธีการเจาะหูนั้น ให้เตรียมเข็มร้อยด้ายด้ายอมเกลือ ก่อนจะเจาะหู ทารกให้คลึงใบหูเพื่อให้หูชา และต้องกำหนดจุดที่จะเจาะให้แม่นยำ เพื่อไม่เจาะโดนจุดที่อาจเป็นอันตรายได้ หลังจากนั้นเอาก้านพลูป้ายปูนและแปรงเครื่องหมายไว้ก่อนทั้งสองด้านของใบหู มีไฟลหรือขมิ้นแวนเล็ก ๆ รองรับใบหูแล้วจึงลงมือเจาะ ปล่อยให้ด้ายค้างอยู่ เจาะแล้วให้ใช้น้ำมันมะพร้าวกับขมิ้นทาและสมานแผลและคอยรดด้ายให้เสมอ จากนั้นนำน้ำมันมะพร้าวหยอดที่เจาะไว้รอยาให้แห้ง เมื่อแผลหายให้ดึงเอาด้ายออกแล้วใช้ไม้ขนาดเล็ก ๆ เทาต่างหู ใส่เข้าไปแทนกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า สาเหตุที่ต้องเจาะหูตั้งแต่ทารกแรกคลอด เพราะช่วงที่ทารกเพิ่งคลอดจะยังไม่รู้สึกเจ็บมากเพราะเนื้อยังอ่อน อีกทั้งเด็กยังไม่รู้จักเอามือไขว่คว้าด้ายที่ร้อยไว้ให้หลุดออกมา ในสมัยโบราณจะเจาะทั้งเด็กหญิง และเด็กชาย แต่มาในปัจจุบันจะเจาะเฉพาะเด็กผู้หญิงเท่านั้น หรือหากไม่เจาะในช่วงแรกคลอดทันที ก็สามารถเจาะในวันที่มารดาหย่าไฟก็ได้

3.1.2 การเหยียบพระแม่ธรณี ประเพณีนี้กระทำขึ้นเพื่อบูชาพระแม่ธรณี โดยเมื่อเด็กคลอดแล้วให้นำเด็กมาเหยียบพื้นดิน แต่หากบ้านใดพื้นบ้านไม่ได้เป็นพื้นดิน ก็ให้นำดินมากองไว้หน้าบ้านใดบ้านเป็นพิธี โดยให้แม่อุ้มเด็กนำเท้าเด็กแตะลงที่พื้นดินพอเป็นพิธี และพาเด็กขึ้นบ้าน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า การทำพิธีเหยียบพระแม่ธรณี เพราะชาวมอญเชื่อว่าจะทำให้เด็กเดินได้เร็ว และเมื่อเด็กเดินได้แล้ว พระแม่ธรณีจะคอยคุ้มครองเด็กให้เดินทางไปที่ใดก็ปลอดภัยทุกประการ

ภาพที่ 3.6 การนำดินมากองที่หน้าบันไดบ้านเพื่อให้เด็กทำพิธีเหยียบพระแม่ธรณี

3.1.3 การอุ้มเด็กลอดสากกากบาท ประเพณีนี้จะกระทำหลังจากนำ เด็กทำพิธีเหยียบพระแม่ธรณีเรียบร้อยแล้ว ชาวมอญจะมีการเตรียมให้แม่ม่าย 2 คน ถือสากตำข้าวขึ้นรอบนหัวบันไดบ้าน โดยถือสากเป็นรูปกากบาท เมื่อแม่เด็กอุ้มเด็กขึ้นบันไดบ้าน ให้แม่อุ้มเด็กลอดผ่านสากกากบาทที่แม่ม่ายถือรอไว้ และแม่ม่ายทั้งสองคนก็จะกล่าวขึ้นพร้อมกันว่า “ลูกใครหลานใครให้มารับไป” จากนั้น ปู่ ย่า ตา ยาย คนใดคนหนึ่ง ก็จะมาอุ้มรับเด็กไป เป็นอันเสร็จพิธี กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า การทำตามพิธีดังกล่าวนี้ยังไม่ทราบเหตุผลของการปฏิบัติ แต่ก็ปฏิบัติตามกันมาอย่างเคร่งครัดตามที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนไว้ ทั้งนี้ก็เชื่อว่าเป็นเพื่อความปลอดภัยของเด็กนั่นเอง

ภาพที่ 3.7 ตัวอย่างสากตำข้าวสำหรับให้แม่มีอายุ 2 คน ถือไขว้เป็นกากบาท บนหัวบันไดบ้าน

3.1.4 การโกนผมไฟ (จ่ออะโป) สู่วัยเด็ก และการตั้งชื่อ เมื่อเด็กอายุครบ 1 เดือน นับว่าเด็กมีความแข็งแรงพอ ที่ผ่านพ้นช่วงอันตรายมาได้แล้ว พ่อแม่ญาติพี่น้องจึงจัดพิธีกรรมใหญ่ขึ้น ซึ่งจะเกี่ยวข้องไปถึงคนภายนอกครอบครัว จะมีการเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วมงาน คือ พิธีสู่วัยเด็ก โกนผมไฟซึ่งเป็นผมแรกเกิด และการตั้งชื่อ สาเหตุที่ทำในวันเดียวกันนั้น เพราะการกำหนดวันดีในการโกนผมไฟ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก่อนข้างยาก ชาวมอญจึงมักจะทำพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในวันนี้พร้อมกัน

ประเพณีในการโกนผมไฟ ชาวมอญได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตามแบบบรรพชนตั้งแต่เด็กดำบรรพมาแล้ว เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นสวัสดิมงคลแก่ครอบครัวและลูกที่เกิดมา เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นวัฒนธรรมประเพณีประจำชาติของตน และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติ ต้องกระทำเมื่อถึงกาลเวลา จะเพิกเฉยหรือละเว้นมิได้ มิฉะนั้น จะเกิดความเสื่อมเสียแก่วงศ์ตระกูล และเป็นที่รังเกียจของสังคมด้วย

1) **หลักเกณฑ์ในการโกนผมไฟ** ในการโกนผมไฟนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

(1) การโกนผมไฟให้ลูก หากในปีที่ลูกเกิดมีบุคคลในวงศ์ตระกูล บรรพชนเดียวกัน ซึ่งชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่เรียกว่า “ผีเดียวกัน” เสียชีวิต ในปีนั้นห้ามมิให้โกนผมไฟให้ลูกที่เกิดเด็ดขาด โดยลูกที่เกิดนั้น จะต้องรอทำพิธีการโกนผมไฟในปีถัดไปที่ไม่มี การเสียชีวิตของคนในตระกูล

(2) การโกนผมไฟให้ลูกในปีถัดไป หากมารดาตั้งครรภ์อีก ก็จะทำ การโกนผมไฟไม่ได้ ต้องรอให้คลอดบุตรก่อนและให้โกนผมไฟลูกทั้ง 2 คนพร้อมกันได้

(3) เมื่อพิจารณาแล้วว่าไม่ขัดข้องตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ให้กำหนด วันโกนผมไฟลูกทั้ง 2 คนได้ แต่ในการโกนผมไฟนั้น จะต้องทำการเช่นไหว้บรรพชน (ผีบ้าน) พร้อมกับโกนผมไฟด้วย

(4) ในกรณีที่พิจารณาแล้วไม่สามารถโกนผมไฟได้ เพราะไม่ตรง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ผมไฟของลูกชายหญิงนั้น ให้พ่อแม่เด็กเก็บรักษามผมไฟนั้นไว้ โดยจะเก็บ เอาไว้ทั้งศีรษะ หรือจะไว้ผมเปีย ผมจุก ก็ได้ แต่อย่าทำการโกนผมไฟนั้นทิ้งไป โดยไม่ทำพิธีโกน ผมไฟ ถ้าโกนทิ้งไป โบราณถือว่า “เป็นอัปมงคลแก่เด็กและครอบครัว” นั้นอย่างยิ่ง

2) กำหนดวันเดือนปีโกนผมไฟ หากพิจารณาแล้วไม่ขัดข้องตาม หลักเกณฑ์ตามที่กล่าวมาแล้ว พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ก็จะไปหาพระอาจารย์ ที่วัดที่เคารพนับถือ และให้ท่านเป็นผู้กำหนดวันฤกษ์ยามมาให้ โดยเฉพาะเดือนที่ชาวมอญนิยม กันมากซึ่งตรงกับเดือนไทยคือ เดือน 4 เดือน 5 เดือน 6 และเดือน 12 เพราะถือว่าเป็นเดือนที่ดีเป็น มงคล เมื่อท่านกำหนดให้แล้ว ให้เราทำตามที่ท่านกำหนด หรืออาจให้ท่านเลือกตามความประสงค์ ของเรได้ด้วยก็ได้

3) สิ่งที่ต้องจัดเตรียมในงานพิธีโกนผมไฟ – คู่ขวัญเด็ก

(1) นิมนต์พระสงฆ์ จำนวน 5 รูป หรือ 8 รูป ตามศรัทธา

(2) ต้องเชิญญาติและหมอดำแย (คนทำคลอด) เพราะหมอดำแย

เป็นบุคคลสำคัญในการทำคลอดทารกออกมาอย่างปลอดภัย

(3) จัดหาเครื่องใช้ในพิธีโกนผมไฟ มีหม้อทะนน* 2 ใบ ขมิ้น ใบ ส้มป่อย กระแจะจันทน์ น้ำอบ มีดพรว้า ขวานตาก จอบ เสียม (ในกรณีที่ทำพิธีโกนผมไฟเด็ก 2 คน ก็จะเพิ่มเครื่องใช้ขึ้นไป อีก 1 เท่า)

* หม้อทะนน คือ หม้อดินขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง มีขีดเป็นรอยโคจรรอบสำหรับใส่ น้ำ น้ำตาล โตนด เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

(4) เครื่องสังเวद्यคู่ขวัญเด็กจัดอย่างละ 3 ที่ (ในกรณีที่ทำพิธีโกนผมไฟเด็ก 2 คน ก็ต้องเพิ่มเครื่องสังเวद्यขึ้นอีก 3 ที่) สำหรับการประกอบพิธีคู่ขวัญเด็ก 1 คน จะประกอบด้วย กล้วยสุก 3 หวี แบ่งใส่ 3 จาน มะพร้าวอ่อน 3 ผล แบ่งใส่ 3 จาน และหมากพลู 3 จาน จานละ 3 ตับ ตับละ 7 ใบซ้อนกัน หมากวางลงตรงกลาง

(5) เตรียม ข้าวสุก ข้าวเหนียว และขนม 3 จาน ขนมเป็นขนมจำพวกแป้งปั้นรูปกึ่ง ฟู ปลา วางไว้บนสุดของจาน ชาวมอญจะทำขนมเป็นรูปกึ่ง ฟู ปลา จะใช้ใน งานทำขวัญต่าง ๆ เช่นงานทำขวัญนาค เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า เป็นการแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ ปักเทียน 1 เล่ม

(6) สำหรับอาหาร 3 สำหรับ สำหรับละ 7 ถ้วย ส่วนใหญ่สำหรับอาหารที่ ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่นิยมจัดในงานคู่ขวัญเด็ก หรือการทำขวัญนาค คือ แกงฟักทอง แกงฟักเขียว (ชาวมอญเรียกว่า ฟักเงิน) และแกงขี้เหล็ก ส่วนอย่างอื่น จะเป็นกับข้าวตามที่ผู้จัดงาน สะดวก อาจจะเป็นปลาทอดก็ได้

(7) น้ำใสบริสุทธิ 1 ขัน

(8) ต้องทำไม้คั้นเบ็ดคล้ายไม้เรียวปลายผูกเชือก ปลายเชือกผูกแหวนทองมีหัวพลอยหรือเพชรห้อยไว้

(9) เครื่องบูชาหมอขวัญ 1 พาน มีรูป เทียน ดอกไม้ และเงิน 12 บาท

(10) ปลาย่างตัวขนาดพอสมควร 3 ตัว

4) พิธีการโกนผมไฟ ในการโกนผมไฟนั้นสามารถทำได้ 2 แบบ ซึ่งจะพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว

(1) การจัดพิธีโกนผมไฟเต็มรูปแบบ โดยมากการจัดพิธีโกนผมไฟเต็มรูปแบบมักจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงจะจัดงานแบบใหญ่ และการโกนผมไฟนั้นจะต้องโกนก่อนเวลา 12.00 น (เที่ยงวัน)

ในการจัดพิธีโกนผมไฟนั้น สิ่งแรกที่ชาวมอญต้องทำคือ กำหนดวันฤกษ์งามยามดี รวมทั้งนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ และเชิญหมอขวัญ ไว้ล่วงหน้า เมื่อได้ฤกษ์อันเป็นมงคลแล้ว ก็ให้เชิญวงศาญาติมิตรมาร่วมกัน ช่วยจัดหาและเตรียมทำอาหารรวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในวันงาน เช่นของถวายพระภิกษุสงฆ์ และญาติมิตรที่เชิญมาเป็นเกียรติ โดยเตรียมไว้ล่วงหน้าในวันก่อนถึงวันงาน ซึ่งเรียกว่า “วันสุกดิบ” วันรุ่งขึ้นเรียกว่า “วันงาน”

ก่อนที่พระภิกษุสงฆ์ที่นิมนต์ไว้แล้วล่วงหน้าจะมาถึงที่บ้านเจ้าภาพ ต้องจัดการปูเสื่อหรือตาแพนที่ลานหน้าบ้าน แล้วตั้งหม้อทะนบใบใหญ่ 2 ใบ ตั้งบนเสื่อที่ปูเตรียมไว้แล้ว โดย หม้อใบที่ 1 จะบรรจุน้ำผสมขมิ้น ใบสั้มป่อย และกระแจะจันทร์ ส่วนหม้อใบ

ที่ 2 บรรจุน้ำใสบริสุทธิ์ พร้อมทั้งต้องจัดหามืด พรำ ขวานตาก จอบ เสียม กองรวมกันไว้ข้าง ๆ หม้อน้ำทั้ง 2 ใบ รวมทั้งกระบวยตักน้ำและพานที่ตั้งน้ำอบกระแจะจันทร์หอมด้วย

เมื่อเสร็จพิธีโกนผมไฟแล้ว พ่อแม่เด็กต้องนั่งกับเด็กในพิธี

พระภิกษุสงฆ์เจริญพุทธมนต์อยู่ภายในวงสายสิญจน์จนจบ พ่อแม่เด็กจึงนำตัวเด็กเข้าไปใกล้ พระภิกษุสงฆ์ที่ท่านเป็นประธาน โดยท่านจะนำกรรไกรตัดผมเด็กนั้นให้เป็นพิธี และหลังจากนั้นก็ให้พ่อ แม่ ทำการตัดผมเด็กต่อ หลังจากนั้นให้พ่อและแม่ตักน้ำจากหม้อทะนไนใบที่ 1 รดศีรษะลูกจนทั่วตัว แล้วจึงค่อยตักน้ำใสบริสุทธิ์จากหม้อที่ 2 อาบชำระล้างให้สะอาด ทาตัวเด็กด้วยแป้งกระแจะจันทร์ น้ำอบ ต่อจากนั้น แม่ของเด็กต้องตักน้ำจากหม้อที่ 1 หม้อที่ 2 รดให้พ่อของเด็กลงที่ฝ่ามือทั้ง 2 ตามลำดับ พร้อมทั้งทาแป้งกระแจะจันทร์ น้ำอบ ต่อมา ก็จะรดให้กับหมอตาแย รวมทั้งญาติผู้ใหญ่ด้วย ให้ทำแบบเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจะเจริญพระพุทธมนต์สวดชยันโตพร้อมกันจนกว่าจะเสร็จพิธีตัด เมื่อเสร็จพิธีพ่อแม่เด็กและญาติถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์ต่อไป

ในการโกนผมไฟ ข้อสำคัญที่สุดคือ เวลารดน้ำจากหม้อที่ 2 เริ่มรดตั้งแต่เด็ก พ่อ หมอตาแย และญาติผู้ใหญ่ ต้องรดให้รดลงบนกองมืดพรำ ขวานตาก จอบ เสียมทุกครั้งด้วย

(2) *การจัดพิธีโกนผมไฟไม่เต็มรูปแบบ* การทำพิธีโกนผมไฟไม่เต็ม

รูปแบบ สามารถจัดกันเองภายในครอบครัว และเชิญเฉพาะญาติที่ใกล้ชิดและหมอตาแย (คนทำคลอด) เมื่อได้กำหนดวันที่ฤกษ์ยามยามดีแล้ว ก็ให้จัดหาเสื่อหรือลำแพนลงไปปูที่ลานหน้าบ้าน แล้วตั้งหม้อทะนไนใบใหญ่ 2 ใบ ตั้งบนที่ปูเสื่อเตรียมไว้ นั้น โดย หม้อใบที่ 1 จะบรรจุน้ำผสมขมิ้น ใบส้มป่อย และกระแจะจันทร์ ส่วนหม้อใบที่ 2 บรรจุน้ำใสบริสุทธิ์ พร้อมทั้งต้องจัดหามืด พรำ ขวานตาก จอบ เสียม กองรวมกันไว้ข้าง ๆ หม้อน้ำทั้ง 2 ใบ รวมทั้งกระบวยตักน้ำและพานที่ตั้งน้ำอบกระแจะจันทร์หอมด้วย

วิธีการโกนผมไฟไม่เต็มรูปแบบนั้น เมื่อเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้วก็เริ่มโกนผมไฟเด็กได้ โดยพ่อแม่เป็นผู้โกนให้ ต่อจากนั้นก็ให้ญาติผู้ใหญ่โกนผมเด็กต่อ หลังจากนั้น ให้พ่อและแม่ตักน้ำจากหม้อที่ 1 รดศีรษะลูกจนทั่วตัว แล้วจึงค่อยตักน้ำใสบริสุทธิ์จากหม้อที่ 2 อาบชำระล้างให้สะอาด ทาตัวเด็กด้วยแป้งกระแจะจันทร์ น้ำอบ ต่อจากนั้น แม่ของเด็กต้องตักน้ำจากหม้อที่ 1 หม้อที่ 2 รดให้พ่อของเด็กลงที่ฝ่ามือทั้ง 2 ตามลำดับ พร้อมทั้งทาแป้งกระแจะจันทร์ น้ำอบต่อมา ก็จะรดให้กับหมอตาแยรวมทั้งญาติผู้ใหญ่ด้วย ให้ทำแบบเดียวกัน

ข้อสำคัญที่สุดคือ เวลารดน้ำจากหม้อที่ 2 เริ่มรดตั้งแต่เด็ก พ่อ หมอตาแย และญาติผู้ใหญ่ ต้องรดให้รดลงบนกองมืดพรำ ขวานตาก จอบ เสียมทุกครั้งด้วย

5) พิธีการโกนผมไฟในกรณีพิเศษ การโกนผมไฟนั้น นอกจากการโกนผมไฟตามปกติแล้ว ก็จะมีการโกนผมไฟแบบพิเศษอีกกรณีหนึ่ง คือการโกนผมไฟเด็ก 2 คนพร้อมกัน ซึ่งการโกนผมไฟเด็กคนเดียวเรียกว่า “คี” ถ้าโกนผมไฟเด็กพร้อมกัน 2 คน เรียกว่า “คู่” แต่การโกนผมไฟคู่นี้ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระด้งไม่นิยม เพราะถือว่าเป็นอัปมงคล ต้องจัดหามาเด็กมาโกนผมไฟให้เป็นจำนวนคี่ หากไม่สามารถหาเด็กมาโกนผมไฟเป็นจำนวนคี่ได้ สามารถแก้เคล็ดโดยใช้สัตว์เลี้ยงในบ้านแทนเด็กอีกหนึ่งคน เช่น เอาแมวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนคี่ การจัดสิ่งของโกนผมไฟก็ต้องจัดตามจำนวนเป็นจำนวนคี่ โดยเพิ่มสิ่งของของแมวเข้าไปด้วย เช่น เพิ่มหมอน้ำอีก 2 ใบ รวมเป็น 4 ใบ และต้องจัดเตรียมให้แมวอีก 1 ใบด้วย เป็นหมอน้ำโกนผมไฟคู่ 4 ใบ แมวอีก 1 ใบ รวมเป็น 5 ใบ เวลารดน้ำเด็ก ก็ต้องรดน้ำแมวด้วย เครื่องสังเวทสู่วัยเด็ก 2 คนต้องเพิ่มขึ้นตามจำนวนเด็กและแมวที่สมมติขึ้นด้วย

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบข้อแตกต่างในการจัดพิธีโกนผมไฟ

รูปแบบการจัดพิธีโกนผมไฟ	ข้อแตกต่าง
พิธีโกนผมไฟเต็มรูปแบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดพิธีที่วัด โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นหลักในการทำพิธี 2. มีค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีค่อนข้างมาก 3. เป็นทางการมีการเตรียมการและพิธีการค่อนข้างมาก
พิธีโกนผมไฟไม่เต็มรูปแบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดพิธีที่บ้าน โดยมีพ่อ-แม่เด็ก และญาติผู้ใหญ่เป็นหลักในการทำพิธี 2. มีค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีค่อนข้างน้อย 3. ไม่เป็นทางการ การจัดงานเรียบง่าย

6) พิธีสู่วัยเด็ก พิธีนี้เป็นพิธีที่จัดต่อเนื่องจากพิธีโกนผมไฟ หากเป็นการจัดงานแบบเต็มรูปแบบในระหว่างพระภิกษุสงฆ์กำลังฉันภัตตาหารอยู่นั้น หมอขวัญจะเริ่มทำการสู่วัยเด็กในสถานที่จัดเตรียมไว้แล้ว โดยดำเนินการดังนี้

(1) เตรียมเครื่องสังเวทต่าง ๆ หลาย ๆ อย่างให้พร้อม เพื่อบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ (ตามรายละเอียดที่กล่าวไว้ในสิ่งของที่ต้องจัดเตรียม) จากนั้นหมอขวัญจะเริ่มเข้าพิธีสู่วัยเด็ก โดยให้เด็กถือแหวนที่ผูกเอาไว้ปลายคันเบ็ด แหวนต้องมีหัวพลอย หรือเพชรนั้นไว้

(2) หมอขวัญจะสวดเรียกสู่วัยเด็ก เมื่อสวดจบตอนหนึ่ง ก็ทำพิธี ตกเบ็ดเครื่องสังเวชนั้นครั้งหนึ่ง ทำเช่นนี้จนจบครบ 7 ครั้ง โดยครั้งสุดท้ายหมอขวัญจะร้อง โห-โฮ-ฮิ้ว บรรดาญาติมิตรทั้งหลายจะขานรับพร้อมกันด้วยคำว่า สาธุ-สาธุ-สาธุ จำนวน 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีสู่วัยเด็ก ต่อจากนั้น บรรดาญาติมิตรทั้งหลาย ท่านจะมอบสิ่งของเงินทองหรือเครื่องเล่น ของกินของใช้ให้แก่เด็กพร้อมกัน เป็นการรับขวัญเด็กด้วย

(3) เมื่อพระภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว พ่อแม่เด็กและญาติ มิตรทั้งหลายก็จะกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศลแก่เด็กและบรรพชน สัตว์ทั้งหลาย เจ้ากรรมนายเวร เป็นอันเสร็จพิธีประเพณี โคนผมไฟ - สู่วัยเด็ก

7) การแบ่งเครื่องสังเวช ในพิธี โคนผมไฟ - สู่วัยเด็ก เมื่อทำพิธีสู่วัยเด็กเรียบร้อยแล้ว ตามประเพณีจะต้องแบ่งเครื่องสังเวชออกเป็น 3 ส่วน มีกล้วย มะพร้าว มากพลู ขนมน โดยจัดเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์

ส่วนที่ 2 ให้แก่หมอบทำการสู่วัย พร้อมเครื่องบูชาครูอีก 1 พาน

ส่วนที่ 3 มอบให้แก่เด็ก เด็กจะมอบให้หมอบคำแยกก็ได้ เมื่อท่าน

ใดได้รับมอบแล้ว จะนำไปก็ได้ หรือถ้าไม่นำไป จะมอบให้แก่เด็กก็ได้ตามอัธยาศัย

8) ประโยชน์ของพิธี โคนผมไฟ - สู่วัยเด็ก จากการสัมภาษณ์กลุ่ม ตัวอย่าง และจากข้อมูลในเอกสาร ผู้วิจัยพบว่า ในการ โคนผมไฟ สู่วัยเด็กนั้น จัดทำขึ้นเพื่อ ประโยชน์ทางด้านจิตใจของพ่อ แม่ และเด็ก รวมทั้งมีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมโดยสามารถ วิเคราะห์ได้ดังนี้

(1) ทำให้พ่อแม่และญาติพี่น้องของเด็กมีความสบายใจ เกิดความ มั่นใจว่าเด็กได้รอดพ้นจากอันตราย

(2) ทำให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพราะ เด็กเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของสมาชิกในเครือญาติ

(3) เป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาวมอญ เนื่องจาก พิธีกรรมทำขวัญเด็ก พิธี โคนผมไฟ เป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์และค่านิยมที่ได้ทำถูกต้องตาม ประเพณี

9) การตั้งชื่อเด็ก ในเรื่องของการตั้งชื่อของชาวมอญชุมชนหมู่บ้าน บางกระดี่นั้น เป็นประเพณีอีกส่วนหนึ่งที่เชื่อกันมาแต่โบราณ ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบาง กระดี่ถือว่าการตั้งชื่อเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเด็กจะใช้ชื่อนั้นตลอดไป ซึ่งต้องตั้งชื่อให้สอดคล้องกับ

มงคล กับวันเกิดของเด็ก เมื่อเวลามีลูกหลานก็มักจะให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ในทางนี้เป็นผู้ตั้งชื่อให้ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตลูกหลาน

การตั้งชื่อเด็กอีกกรณีหนึ่งคือ พ่อ – แม่เด็ก จะมีการเรียกชื่อเด็กแบบเล่น ๆ เป็นชื่อแบบน่าเกลียด เช่น “เกลอ แปลว่า หมา” เพื่อเป็นการป้องกันผีไม่ให้มานำตัวเด็กไป แต่อย่างไรก็ตามเด็กทุกคนของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่จะต้องมีชื่อจริงที่เป็นมงคลด้วย

3.1.5 ประเพณีในการไว้จุก เปีย ประเพณีการไว้จุก* มีมาแต่โบราณ การไว้จุก คงจะรับเอาคตินิยมมาจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ จะไว้ผมยาวและขมวดมุ่นเป็นมวยไว้กลางศรีษะ จึงนำมาดัดแปลงเป็นทรงผมของเด็ก โดยต้องการให้เด็กอยู่ในความดูแลของพระผู้เป็นเจ้า (อาภา ศรีสงคราม 2543 : 14) ในการไว้ผมจุก เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 3 เดือน พ่อแม่จะโกนผมรอบ ๆ ข้างออก แล้วทำเป็นจุกไว้ตรงกลางกระหม่อม

การทำจุกตรงกลางเป็นเพราะตรงกลางกระหม่อมมีหนังบาง หากโกนผมออกหมดทั้งศรีษะ ไม่มีเส้นผมเหลืออยู่อาจเกิดอันตรายหรือกระทบกระเทือนด้วยของแข็ง ดังนั้นเพื่อไม่ให้กระเทือนถึงสมองจึงเหลือเส้นผมตรงกลางไว้เป็นจุก และจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ ในเรื่องการไว้ผมจุกนั้นส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าการไว้ผมจุกมีเหตุผลดังนี้

- 1) ตามคตินิยม คนในสมัยโบราณนิยมให้เด็กที่เกิดใหม่ เมื่อมีอายุครบ 1 เดือน 1 วัน จะจัดให้มีการโกนผมไฟ ต่อจากนั้นก็ให้ไว้ผมจุก จึงกลายเป็นประเพณีที่นิยมกันเรื่อยมาว่า เมื่อบ้านใดมีเด็กก็จะนิยมให้เด็กไว้จุก ไว้เปีย
- 2) ป้องกันเด็กเจ็บป่วย เนื่องจากเด็กและลูกหลานในบ้านมีการเจ็บป่วยอยู่เสมอ พ่อแม่จึงให้เด็กไว้ผมจุกเพราะเชื่อว่าจะป้องกันการเจ็บป่วยที่จะมีขึ้นได้ ซึ่งเป็นความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณและในปัจจุบันก็ยังคงมีความเชื่อนี้อยู่
- 3) ทำให้เด็กสติปัญญาดี การไว้ผมจุกทำให้เด็กมีสติปัญญาดี มีสมองปลอดโปร่งและรับรู้ได้รวดเร็ว

การไว้ผมจุกในชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่นั้นจะมี 2 แบบด้วยกัน คือ เด็กผู้หญิงจะเรียกว่า ผมจุก ส่วนเด็กผู้ชายจะเรียกว่าผมเปีย โดยมีวิธีการไว้ผมจุกดังนี้

- (1) เด็กผู้หญิงไว้จุกโดยจะไว้ผมปล่อยให้ยาวและมัดจุกไว้ตรงกลางกระหม่อมก่อนมาด้านหน้า ส่วนบริเวณอื่นนั้น โกนทิ้ง

* ผมจุก หมายถึง “ผมเด็ก ๆ ที่ขมวดเอาไว้ตรงขม่อม เรียกว่า ผมจุก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

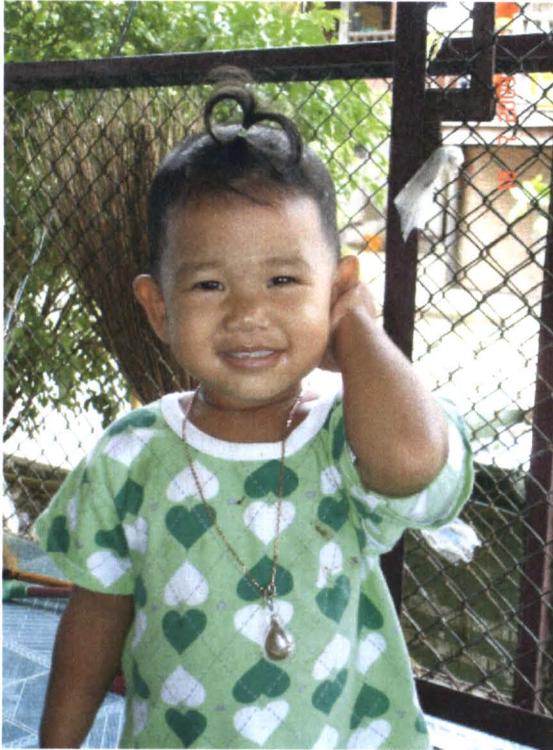
(2) เด็กผู้ชายจะไว้ผมเปียเฉพาะตรงขวัญ ซึ่งเป็นส่วนตรงกลางที่
 ค้อมมาทางด้านหลัง ส่วนบริเวณอื่น โคนทั้งหมด ดังนั้นเมื่อเห็นเด็กไว้จุก ไว้เปีย จะสามารถแยกได้
 ทันทีว่าเป็นเด็กผู้หญิงหรือเด็กผู้ชาย

ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ยังนิยมให้ไว้ผมจุก ผมเปีย
 เพราะชาวมอญจะให้ความสำคัญในเรื่องของการทำขวัญ เพราะการโกนจุกเป็นการทำขวัญครั้งหนึ่ง
 ในการทำขวัญ 3 ครั้งของชาวมอญ กล่าวคือ การทำขวัญของชายไทยเชื้อสายมอญนั้น ทำได้ 3 ครั้ง
 ผู้หญิงไทยเชื้อสายมอญทำได้ 2 ครั้ง ทำขวัญครั้งที่ 1 คือ การโกนจุก ทำขวัญครั้งที่ 2 คือการ
 แต่งงานทำขวัญครั้งที่ 3 คือ การบวช (เฉพาะชาย)

ในการทำขวัญนั้น ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่จะ
 เน้นหนักในเรื่องโหราศาสตร์ ภายที่ไพเราะและวาจาที่ศักดิ์สิทธิ์ ขวัญที่ให้แก่มีถึง 9 ประการ เมื่อแปล
 ความหมายแล้วก็คือการให้พรไปในทางที่ดี ซึ่งขวัญในความหมายของชาวมอญคือ พรที่ผู้อาวุโส
 มากกว่าให้แก่ผู้มีอาวุโสน้อยกว่า

ภาพที่ 3.8 เด็กผู้ชายไว้ผมเปียตรงบริเวณขวัญ

ภาพที่ 3.9 เด็กผู้หญิงไว้ผมจุก ก่อนมาทางด้านหน้า

3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก

หลังจากที่ให้กำเนิดเด็กออกมาอย่างปลอดภัยแล้ว ชาวมอญยังให้ความสำคัญในเรื่องของการเลี้ยงเด็กให้ปลอดภัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลชาวมอญกล่าวว่าในการเลี้ยงเด็กนั้น ส่วนใหญ่ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีจะให้ความสำคัญแก่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้เลี้ยงให้ ดังนั้นคนเฒ่า คนแก่ ก็จะเลี้ยงตามแบบความเชื่อดั้งเดิม ซึ่งจะมีการปฏิบัติความเชื่อมากมายหลายประการเพื่อความปลอดภัย และเพื่อสุขภาพที่ดีของเด็ก ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งข้อมูลออกเป็นหัวข้อดังนี้

3.2.1 ความเชื่อในการปฏิบัติต่อเด็กตามประเพณีชาวมอญ

3.2.2 ความเชื่อในการเลี้ยงเด็กในชีวิตประจำวัน

3.2.1 ความเชื่อในการปฏิบัติต่อเด็กตามประเพณีชาวมอญ

1) การห้ามนำเด็กมาโยนขึ้นลง บรรพบุรุษชาวมอญจะสั่งสอนว่าการนำเด็กมาโยนขึ้นลงไม่ดี เพราะอาจพลาดพลั้ง และมีความเชื่อว่าผีอาจจะกระทำเอา ซึ่งจะทำให้เด็กกิดอันตรายขึ้นได้ เช่น ตกลงกระแทกพื้น เป็นต้น

2) การคุ้มครองของผีบ้านผีเรือน ชาวมอญเชื่อว่าเป็นช่วงที่เด็กเกิดใหม่จะมีผีบ้านผีเรือนหรือผีประจำตระกูลมาคุ้มครอง ซึ่งในอดีตมีเรื่องเล่าว่า “เคยมีงูเห่าขนาดใหญ่มา

ล้อมกระดิ่งที่เด็กนอนไว้ แต่ก็ไม่ทำร้ายใคร เมื่อจุดธูปบอก ก็ได้เลื้อยหายไป” ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีงูที่จะมาคุ้มครองรักษา ขณะเดียวกันก็มีความเชื่อว่าอาจมีผีอื่นที่จะมาทำร้ายเด็กได้ จึงมีการนำกิ่งพุทราไปไว้หน้าประตูบ้านเพื่อกันผีต่าง ๆ ส่วนที่เปลของเด็กทำเป็นรูปกระโจม และมีผ้าชั้นดีผูกติดไว้ที่เปล ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้เด็กเกิดใหม่มีความปลอดภัย

3) การสืบทอด “ต๋นผี” หากบ้านใดคลอดบุตรออกมาเป็นผู้ชาย และเป็นลูกชายคนโตของตระกูล จะต้องเป็นผู้รับเป็น “ต๋นผี” แต่หากไม่มีลูกชายคนโตจะให้น้องชายถัดไป หรือถ้าไม่มีลูกชายเลยก็จะให้ลูกชายคนโตของน้องชายพ่อเป็นคนรับแทน ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากสายตระกูลใดไม่มีลูกชาย ก็ถือว่าหมดผีตระกูลถึงกับต้องถอนเสาเอก หรือเสาผีไปถวายวัดแล้วแต่ทางวัดจะนำไปใช้ในกิจการใด แต่ในชุมชนหมู่บ้านบางกระดี การสืบทอด “ต๋นผี” จะเลือกสืบทอดผ่านลูกชายคนเล็กที่เรียกว่า “เปะ โหนก” ซึ่งผู้วิจัยไม่พบเหตุผลของการที่ชาวมอญชุมชนหมู่บ้าน บางกระดีเลือกสืบทอดต๋นผีผ่านลูกชายคนเล็ก

4) การโกนผมไฟเป็นจำนวนคี่ ในสมัยโบราณถ้าโกนผมไฟบุตรเป็นจำนวน “คี่” ถือว่าดี แต่ถ้าเป็นจำนวน “คู่” ถือว่าไม่ดี เป็นอัมภมฺคตต่อครอบครัว เด็กอาจเจ็บป่วยในภายหลัง แต่ถ้าต้องการ โกนและให้เป็นมงคล อาจใช้สัตว์เลี้ยงภายในบ้านสมมติเป็นตัวแทนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่ง เช่น ถ้ามีเด็ก โกนผมไฟ 2 คน อาจจะใช้แมวเพิ่มสมมติเป็น 3 คน และของเครื่องสังเวจจะต้องใช้ตามจำนวนคน

5) การสู่ขวัญ ชาวมอญมีความเชื่อในการโกนผมไฟเป็นอย่างมาก โดยเชื่อว่าการโกนผมไฟเป็นการสู่ขวัญเด็ก และสู่ขวัญบิดามารดา เป็นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสบายใจ ด้วยความเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของพิธี ที่จะทำให้เป็นมงคลต่อเด็ก

6) การไม่เล่นตุ๊กตาของเด็กชาวมอญ ชาวมอญมีความเชื่อว่า ตุ๊กตาทุกประเภทเป็นสิ่งไม่ดี จึงห้ามนำเข้าบ้านโดยเด็ดขาด เพราะจะทำให้ไม่มีความสุข ซึ่งส่วนใหญ่จะยึดถือปฏิบัติตามความเชื่ออย่างเคร่งครัด ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าในปัจจุบันชาวมอญยังคงมีความเชื่อเรื่องนี้ เพราะชาวมอญให้ความสำคัญต่อผีบ้านผีเรือน ผีปู่ผีย่า บรรพบุรุษชาวมอญสั่งสอนว่า การนำตุ๊กตาเข้าบ้านมาอาจมีวิญญาณที่ไม่ดีสิงสถิตย์เข้าบ้านมาได้ จะเป็นการผิดผีบ้านผีเรือน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ถ้าเราไม่เล่นตุ๊กตาก็ดีเพราะไม่ต้องไปซื้อ เป็นการประหยัด ซึ่งในสมัยก่อนการทำมาหากินกว่าจะได้ก็ยาก และถ้าเป็นช่วงภัยสงครามของเล่นเหล่านี้จะเป็นของฟุ่มเฟือย จึงอาจจะเป็นอุปสรรคของชาวมอญในการสอนลูกหลานไม่ให้เล่นตุ๊กตา ก็จะได้ไม่ต้องหาซื้อมาให้ ซึ่งหากเป็นจริงก็ถือเป็นกุศโลบายที่ดียิ่งของชาวมอญในสมัยโบราณ (ผู้ให้ข้อมูล : รัชพงศ์ มอญคะ วันที่ 27 มีนาคม 2552)

7) การห้ามเล่นหมากเก็บ ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่จะส่งสอนเด็กไม่ให้เล่นหมากเก็บ เพราะชาวมอญเชื่อเป็นเป็นการนำกระดูกฟอกกระดูกแม่มาโยนเล่น ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่จะถือว่าบาป ไม่ให้ความเคารพต่อ แม่ บรรพบุรุษ (ผู้ให้ข้อมูล : รัชพงษ์ มอญคะ วันที่ 27 มีนาคม 2552)

8) การนำทารกออกจากบ้าน หากจะนำทารกออกจากบ้านไปในสถานที่ไกล ๆ ให้นำเขม่าก้นหม้อมาทาที่หน้าผาก เพื่อป้องกันภูตผีมาทำอันตรายแก่เด็ก และหากต้องอุ้มเด็กเดินผ่านวัดก็ให้เอาเขม่าดำหรือขี้ดินขี้ทรายป้ายหน้าผากเด็กไว้เช่นกัน เนื่องจากความเชื่อที่ว่าในวัดเป็นบริเวณที่มีวิญญาณอยู่มาก หากเห็นเด็กหน้าตาน่ารักสวยงามก็อาจจะเอาตัวไป การใช้เขม่าป้ายหน้าเด็กเป็นการหลอกพวกผีว่า เด็กคนนั้นหน้าตาขี้เหร่ผีจะได้อะไรไม่เอาตัวไป พอมาถึงบ้านก็ล้างออก ผู้ใหญ่จึงไม่นิยมให้เอาเด็กไปเล่นในวัด เพราะในบริเวณนั้นมีภูตผีวิญญาณมากมาย อาจชอบใจเอาเด็กไปหรือกลั่นแกล้งให้ไม่สบายได้

ในกรณีที่เด็กเกิดอาการไม่สบายขึ้น ชาวมอญเชื่อว่าอาจเกิดจากภูตผีวิญญาณ วิธีแก้ไขคือ ให้จัดอาหารเครื่องสังเวยใส่กระทงทำการขอขมาลาโทษ แล้วให้นำกระทงใบนั้นไปทิ้งทางสามแพร่งหรือในป่า ผู้ทำพิธีจะต้องเป็นหญิงอายุมากที่อยู่ในบ้าน และในระหว่างที่นำกระทงไปทิ้งจะต้องไม่พูดกับใครตลอดการเดินทาง

9) การฝังรกแรกเกิด ตามประเพณีโบราณชาวมอญมีความเชื่อในการฝังรกแรกเกิด โดยพิจารณาจากวันเกิดของเด็กกับทิศที่เป็นมงคล เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่เด็ก จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญจะฝังรกที่ทิศใดนั้นมีหลายลักษณะในการเลือก ขึ้นอยู่กับวันและเดือนเกิดของเด็ก แล้วแต่หมอดำแยและคนเฒ่าคนแก่ในบ้านเป็นผู้เลือก โดยดูทิศที่ฝังแล้วมีความหมายที่ดีเป็นสิริมงคล และไม่ขัดแย้งกับเดือนและวันเกิดของเด็ก ซึ่งในการฝังรกรุนั้น ชาวมอญเชื่อว่า หากฝังรกถูกต้องถูกทิศที่สำคัญ จะเจริญด้วยทรัพย์และบริวาร โดยชาวมอญจะมีวิธีเลือกทิศในการฝังรกตามพระอาทิตย์ดังนี้

ตารางที่ 3.2 การฝังรอกตามเดือนเกิดของเด็ก

เดือนที่เด็กเกิด (อ้างอิงตามเดือนไทย)	ทิศ (ตามพระอาทิตย์)	ความเชื่อ
เดือน 1 – 3	ทิศตะวันตก ทิศใต้	เด็กจะมีชื่อเสียงเลื่องลือมาก เป็นทิศมรณะ (ไม่ควรฝังรอกในทิศนี้)
เดือน 4 – 6	ทิศเหนือ ทิศตะวันตก	เด็กจะเป็นผู้ทรงปัญญาเชี่ยวชาญ วิชาการยิ่งใหญ่ จะสูญเสียสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่คาดฝัน (ไม่ควรฝังรอกในทิศนี้)
เดือน 7 – 9	ทิศตะวันออก ทิศใต้	เด็กจะมั่งคั่งด้วยเงินทอง เป็นทิศมรณะ (ไม่ควรฝังรอกในทิศนี้)
เดือน 10 – 12	ทิศใต้ ทิศตะวันออก	เด็กจะมีทรัพย์สินลือชาปรากฏ เป็นทิศมรณะ (ไม่ควรฝังรอกในทิศนี้)

ตารางที่ 3.3 การฝังรอกตามวันเกิดของเด็ก

วันที่เด็กเกิด	ทิศ (ตามพระอาทิตย์)	ความเชื่อ
วันอาทิตย์	ทิศใต้	เป็นสิริมงคล มีทรัพย์สิน บ่า ไพร่ วัว ควาย
วันจันทร์	ทิศตะวันตก	ถ้าอนาคตเด็กเป็นภิกษุสงฆ์จะ เป็นผู้แตกฉานในคัมภีร์ พระไตรปิฎก
วันอังคาร	ทิศตะวันตก	เป็นสิริมงคล มีทรัพย์สิน บ่า ไพร่ วัว ควาย
วันพุธ	ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	เป็นสิริมงคล มีทรัพย์สิน บ่า ไพร่ วัว ควาย
วันพฤหัสบดี	ทิศตะวันออก	เด็กจะเจริญด้วยทรัพย์สินสมบัติ เงินทอง และมีความสุข
วันศุกร์	ทิศเหนือ และ ทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ	เป็นสิริมงคล มีทรัพย์สิน บ่า ไพร่ วัว ควาย
วันเสาร์	ทิศตะวันออกเฉียงใต้ และทิศ ใต้	เด็กจะเจริญไปด้วยทรัพย์สิน เงินทอง

จากการพิจารณาการเลือกทิศในการฝังรอกแรกเกิดตามตารางข้างต้นนั้น ผู้ให้ข้อมูลให้ตัวอย่างว่า เช่นในกรณีที่เด็กเกิดวันอาทิตย์ เดือน 4 ให้พิจารณาตามเดือนเกิดเป็นหลัก และให้ดูวันเกิด ไม่ให้ขัดแย้งกัน ในกรณีตัวอย่างนี้ ให้เลือกฝังรอกเด็กในทิศเหนือเป็นหลัก แต่หากขัดข้องเรื่องสถานที่ในการฝัง อาจเลือกฝังในทิศใต้ก็ได้ แต่ห้ามฝังในทิศตะวันตกตามข้อห้ามในตารางการฝังรอกตามเดือนเกิดข้างต้น ซึ่งในการพิจารณาตามความเชื่อในการฝังรอกแรกเกิดนั้นเป็นเรื่องละเอียด ซึ่งต้องดู วันเดือน ปี เกิด และเวลาตกฟากของเด็กด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

10) การตั้งชื่อ การเจาะหูเด็ก ชาวมอญในสมัยโบราณนิยมตั้งชื่อลูกที่เรียกเล่น ๆ ให้นำเกลียดเข้าไว้ เช่น “เกลอ” แปลว่าไอ้หมา “ซังเอ็ด” แปลว่าไอ้ตุ๊ด “เปรียง” แปลว่า ไอ้ควาย ซึ่งการตั้งชื่อเล่นลักษณะนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผีนำตัวเด็กไป ชาวมอญมีความเชื่อ

ว่า เด็กคนใดหน้าตาสวยงามหน้าตาดี ผีหรือแม่ชื่อ* จะนำตัวไปและจะนำไปเฉพาะเด็กผู้ชาย เพราะแม่ชื่อเป็นเพศหญิงจึงรักใคร่แต่เด็กชาย ไม่ชอบเด็กหญิง ธรรมเนียมมอญจึงมักนิยมเจาะหูให้เด็กชายไว้ (ข้างซ้าย) เพราะพวกผีจะได้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นเด็กผู้หญิง ไม่นำตัวเด็กไป เด็กคนนั้นจะได้ปลอดภัยจากพวกผีทั้งหลาย

3.2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็กในชีวิตประจำวัน การเลี้ยงเด็กในชีวิตประจำวันของชาวมอญ จะมีข้อปฏิบัติที่ได้รับการส่งต่อกันมาตั้งแต่ในอดีต ทั้งนี้การปฏิบัติตามความเชื่อก็เพื่อความปลอดภัยของเด็กในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอในเรื่องของความเชื่อในการเลี้ยงเด็กในชีวิตประจำวันที่สามารถพบเห็นได้ในชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่

1) **การรักษาการเจ็บป่วย** เมื่อเด็กเจ็บป่วยชาวมอญบางส่วนยังมีการรักษาแบบแผนโบราณ จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่มีความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาการเจ็บป่วยดังนี้

(1) **การรักษาผ้าที่ลื่น** หากเด็กเป็นผ้าที่ลื่น ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่จะนิยมนำผ้าอ้อมมาชุบปัสสาวะของเด็กแล้วนำไปกวาดป้ายที่ลื่น ก็จะทำให้ผ้าที่ลื่นหายได้ ซึ่งความเชื่อนี้ชาวไทยทั่วไปก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน มีความเชื่อว่าจะทำให้ผ้าขาวที่ลื่นของเด็กหายได้

(2) **การรักษาอาการร้องไห้โดยไม่ทราบสาเหตุ** หากเด็กมีอาการร้องไห้โยเยโดยไม่ทราบสาเหตุ ในสมัยโบราณก็จะให้คนเฒ่าคนแก่ที่มีความน่าเชื่อถือในเรื่องคาถาอาคม ช่วยเป่ากระหม่อม โดยการท่องคาถาของชาวมอญและเป่ากระหม่อม เพราะชาวมอญในอดีตเชื่อว่า อาจจะมีการผิดผี หรือล่องกินผีบ้านผีเรือน โดยไม่ได้ตั้งใจก็ได้

(3) **การรักษาอาการไอ** หากเด็กไอ ในสมัยโบราณจะนิยมนำไปให้หมอชาวบ้านกวาดยาให้ โดยจะมีการท่องคาถาของชาวมอญเป็นบทสวดท่องไปด้วยและก็นำน้ำขี้ของหมอบ้ายยา แล้วกวาดเข้าไปที่คอเด็ก ซึ่งหลังจากนั้นอาการไอของเด็กก็จะดีขึ้น หากยังไม่หายไอก็จะพาเด็กไปกวาดยาซ้ำอีกครั้งหนึ่งก็จะหายเป็นปกติ ซึ่งยาที่ใช้กวาดในสมัยโบราณก็จะเป็นยาสมุนไพร ในการปรุงยาแต่ละขนานให้เด็กแต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับอาการไอของเด็ก ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่ายาที่สามารถใช้ได้กับอาการไอทั่วไปคือ ผลแก่ของคิปลี ½ - 1 ผล (แล้วแต่อาการ) ผสมด้วยน้ำมะนาว เทรกด้วยเกลือ บดละเอียดให้เข้ากัน และนำมากวาดป้ายที่คอเด็ก

* แม่ชื่อ คือ เทวดาหรือผีที่เชื่อกันว่าเป็นผู้ดูแลรักษาทารก, แม่วี ก็เรียก. (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

(4) ความเชื่อเกี่ยวกับการเป็นไข้หรือท้องเสีย หากเด็กเป็นไข้หรือท้องเสีย ซึ่งมีอาการไม่มากชาวมอญจะเชื่อกันว่าเป็นเพราะเด็กยึดตัวหรือในสมัยใหม่เรียกว่าเด็กเปลี่ยนอิริยาบถ จึงมีอาการท้องเสีย หรือเป็นหวัด ได้ แต่ถ้าเป็นไข้ในสมัยโบราณก็เชื่อว่าเป็นเพราะพิษจะขึ้นทำให้เป็นไข้ได้ ส่วนการรักษา นั้น เด็กบางคนถ้าเป็นไม่มากก็จะหายเองโดยไม่ต้องรักษา แต่ถ้าเป็นมากก็จะใช้สมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่น มาต้มให้รับประทาน เพราะสมัยโบราณการจะพาเด็กไปหาหมอเป็นเรื่องไกลตัวมาก

2) การเลี้ยงเด็กในเปล ที่ชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่นิยมที่จะเลี้ยงเด็กในเปล ชาวมอญเชื่อว่าการเลี้ยงเด็กในเปล จะทำให้เด็กเลี้ยงง่าย นอนง่าย ไม่งอแง และเพื่อปลอดภัยของเด็กในขณะที่เด็กหลับเมื่อเด็กตื่นจะได้ไม่ตกจากที่สูงจนเป็นอันตรายแก่เด็กได้ ชาวมอญยังเชื่ออีกว่าการนอนเปลเหมือนการอุ้มเด็กไว้จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย เปลสำหรับเด็กเล็กจะใช้ผ้าฝ้ายผืนใหญ่เย็บติดกันแล้วนำไปผูกติดกับโครงหลังคาบ้านใช้ไม้ไผ่ค้ำให้ผ้ากางออกแล้วให้เด็กนอน มองดูเหมือนเด็กนอนในถุงผ้า มีความเชื่อว่าเด็กจะนอนหลับสบายด้วยความอบอุ่นของผ้าที่ห่อเด็กไว้ ทำให้ไม่สะดุ้งตกใจ

ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ยังคงอนุรักษ์เรื่องการทำเปล และยังนิยมการใช้เปลอยู่ จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า แม่บางคนยังให้เด็กอายุ 2-3 ขวบ นอนในเปลอยู่ ชุมชนหมู่บ้าน บางกระดี่ยังมีบ้านทำเปล ที่เรียกว่าเปลมอญ หรือ “สะเรียงโมน” มี 3 ชนิด คือ เปลผ้า ชาวมอญเรียก “สะเรียงหยาด” ใช้ผ้าดิบหรือผ้าฝ้ายความยาว 3 เมตร เย็บเป็นวงกลม สอดไม้ซัดกับเชือกหรือผ้า แขนงกับซื่อบ้านอีกทีหนึ่ง นำไม้มาทิ่มขวางผ้า เพื่อวางแบให้เด็กนอน เวลาไกวให้รวบผ้าเหนือตัวเด็ก ๑ ฟุต แล้วแกว่งไปมา ใช้ตั้งแต่แรกเกิดถึงขวบครึ่ง และยังมี เปลถัก ที่เรียกว่า “สะเรียงเจ” ใช้เชือกถักเป็นลายสวยงาม แขนงไว้กับซื่อใช้ก็เด็กอายุ 1 ขวบครึ่งถึง 2 ขวบเศษ หลังจากนั้นชาวมอญยังมีเปลไม้ใช้ต่อไปถึง 3 ขวบ เรียกว่า “สะเรียงชู”

ภาพที่ 3.10 เปลผ้า “สะเรียงหยาด”

ภาพที่ 3.11 เปดถัก “สระเรียงเจ”

ภาพที่ 3.12 เปลไม้ “สะเรียงชู”

3) การร้องเพลงกล่อมเด็กและเพลงสอนลูกหลาน ชาวมอญชุมชน

หมู่บ้านบางกระดี่ยังมีการสืบทอดเรื่องของการร้องเพลงกล่อมเด็กและเพลงสอนลูกหลานกันอยู่ จนถึงปัจจุบัน มีการพยายามรักษาวัฒนธรรมเรื่องของเพลงกล่อมเด็กและเพลงสอนลูกหลานไม่ให้สูญหายไป ทั้งนี้นอกจากเป็นการรักษาวัฒนธรรมของตนเองแล้ว ยังเป็นการรักษาภาษามอญให้คงอยู่ต่อไปด้วย จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ชาวมอญยังร้องเพลงกล่อมเด็กและเพลงสอนลูกหลานอยู่ เพราะมีความเชื่อว่า เพลงกล่อมเด็กจะทำให้เด็กไม่ลืมชนชาติของตนเอง จากภาษามอญในเพลงกล่อมเด็กที่ร้องปลุกฝังให้เด็กฟังทุกวัน และกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าประโยชน์ของเพลงกล่อมเด็กนั้นมีมากมาย นอกจากจะใช้เพื่อเป็นการสื่อสารจากพ่อ-แม่ ไปสู่ลูกถึงความรัก ความเอ็นดู ความอบอุ่น ด้วยเสียงเพลงที่นุ่มนวลแล้ว ยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมทางด้านภาษาของชนชาวมอญให้คงอยู่ และยังเป็นการปลุกฝังเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ ให้รู้ว่าบรรพบุรุษของตนเองเป็นชาวมอญ จะได้ไม่หลงลืม และร่วมกันอนุรักษ์ความเป็นมอญให้คงอยู่ตลอดไป

(1) เพลงกล่อมเด็ก บทเพลงกล่อมเด็กของทุกชนชาติมักมี

ท่วงทำนองแห่งกลม่อมเข้มซ้ำ เพลงกล่อมเด็กของชาวมอญก็เช่นกันจะมีทำนองและเนื้อหาละมุนละไมอ่อนโยนเพื่อให้เด็กหลับง่ายและหลับอย่างเป็นสุข เนื้อหาถ้อยคำมักจะสะท้อนความเป็นอยู่ วิถีชีวิต นิทานพื้นบ้าน และจะมีความหมายในเชิงอบรมสั่งสอน พรรณนาความรักความผูกพันและพุ่มพักให้เด็กซึมซับความเป็นเด็กดี เป็นคนดีของสังคม เพลงกล่อมเด็กถือเป็นคติชาวบ้านที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ เป็นวรรณกรรมที่ไม่มีการเขียนหรือบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาศัยการท่องจำและบอกเล่าต่อ ๆ กันมา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ตามธรรมชาติที่แม่ได้ถ่ายทอดความรัก ความอบอุ่น ห่วงใยไปตามกระแสเสียงส่งถึงลูกน้อย จากการศึกษาค้นคว้าว่า ในเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กนั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่พยายามใช้เนื้อเพลงเป็นสื่อเพื่อปลุกฝังเด็ก 3 ประการคือ 1) เพื่อให้เด็กไม่ลืมตน คือไม่ให้เด็กลืมต้นกำเนิดหรือเชื้อชาติของตนเอง 2) เพื่อให้เด็กรู้จัก และเข้าใจภาษามอญซึ่งเป็นภาษาของบรรพบุรุษตนเอง และ 3) เพื่อสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี

ภาพที่ 3.13 ซีดีเพลงกล่อมเด็กของชาวมอญ โดยคุณป่าเสี้ยว สังกข์ทอง

คุณป่าเสี้ยว สังกข์ทอง หนึ่งในผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ยังนิยมร้องเพลงกล่อมเด็กเป็นภาษามอญ เพื่อเป็นการปลูกฝังภาษามอญให้กับเด็กๆ และเพื่อให้ไม่ลืมชนชาติของตนเอง และเพื่อไม่ให้ลูกหลานหลงลืมเพลงกล่อมเด็กของชาวมอญ จึงได้อัดซีดี เพลงกล่อมเด็กภาษามอญ ไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลาน โดยมีคำร้องและคำแปลดังนี้

ก. จัวซอ กระ โยน โยน กระ กอ เลโกน เอย โคน จิห่ โก่อ้ว
 เลวานง์ดัจกั๋ นินกอละนาจกั๋ เซาะห่โน่งกอแพปจกั๋ จัวซอ กระ โยน โยน โคน เอย โคน จิห่
 เกอะเลวานง์ดัจกั๋ เตะจามไจต์กอละเกอะนา นุ่มแย่ เละกอ อปา กระกอเลโกน เอย เกอะเยม
 กะเรอะเรียง สุชาน กะเรอะเซียง โต๊ะห่กอละเกเลเนียง นุ่มแย่กอ อปะเอย เกอะเยม เกอะเลียงโกน
 เกอะละเลียงยิสซา เซินซา กอ เซินซา กระกอเล โคน เอย เนียงกระฟานนา เมินกระซา ไปยโม่ง
 กอนี้ห่บา เซินซา กอ เซินซา เอย เนียง กอ ฟานนา กอเซินซา กอแต่ห่ซา นุ่มโม่ง กระ โคนบา
 กอเลโกน เอย เยียะห่เกลิง กระอาดนา เมินงักัม กระซา เยียะห่โกนกอแต่ห่ออา นุ่มโม่งโกนบา เอย
 เยียะห่เกลิงกออาดนา อ้วปะเลกอต่าน

หมายความว่า คำแล้ว ลูกลงไปเล่นน้ำ พ่อเอ๋ยร้องไห้แง
นารัก นำเอ็นดู พ่อเอ๋ย เลี้ยงดูเมื่อร้องไห้ ได้ยินหรือยัง มีเราสองคน มีลูกสองคน มีคนมาขอลูกได้
ยินหรือยัง ลูกต้องไปถ้ามีคนมาขอไป ฉันก็จะทำทานไป

ข. ยากกุ่มกอลเป็จูก กอลเณ่เอย เป็จูละกลาน ปะจอด ปะอาน
มาน บากอเกานู่ต่าน ยากกุ่มเป็จูกเอย เป็จูกะห้ละต่าน สดากชาน โคนจอญี เอย เป็ เติง กอลเป็กวาน
กอลเณ่เอย เป็จูก ปะยานเล็งฮี่ เณ่เอย เณ่ระเรมกลาง นูลาย ละเน่เกลิง เป็เติง เป็กวานเอย เป็จูก
ยานเล็งฮี่ กอญะเกลิง กระจูเอว ญะห้ ระ กอระ ญะห้เติง กอลเณ่เอย คุณเป็งกอชงกราน เณ่ละ
โนต่าน ปะจอดกอลเอานมาน ญะห้แรก ญะห้เติง เอย คุณเป็งกอชงกราน โกะห้กอต่านกอละก
ยากกุ่ม นูกอมิกอเลกวากกุ่มเกลิง กอลเณ่เอย กวากกุ่มเกลิงกรากกริบ เออ กวางกอลชกดาบ มุ่ห้เรา
เฮอะจาบ นูกอมิกวากกุ่มเกลิง เอย กวากกุ่มเกลิงกอกกรากกริบ โกะห้เกลิงจาบเก๋ข้างกระดี่

หมายความว่า เจ้าที่ผู้มีคุณ ขอท่านอย่าได้มีความอดอยาก
จะทำทาน ไปให้ ขอให้เจ้าที่รักลูกหลานทั้งเจ้าที่เมือง และหมู่บ้าน ป่าสูง ขอให้มา จะหุงข้าว
สงกรานต์ ทำทาน ไปให้ อย่าให้อดอยากเดินทางมาข้ามป่าไพรจนปานนี้ก็ยังไม่ถึง เมื่อถึงจงมายังวัด
บางกระดี่เถิด

นอกจากเพลงกล่อมเด็กในซิดี ที่คุณป้าเสงี่ยม ร้องไว้แล้ว
ยังมีอีกหลายเพลงที่ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ร้องติดปากคือ

“เต็ดเถินเปอะอะระอะ โคนเลย่าเกิง”

หมายความว่า “ให้ลูกอยู่บ้านนอนหลับเดียวแม่มา”

“เคยนัง เคยนังเอีย กำลึง โคน เคยเตรอะเอะ ประเปรีย
ประปรุปะโปรน เอยละเยะ โกรนกรู๊ต”

หมายความว่า “นอนเสียวลูก ไม่ต้องเสียวคังนะ แม่มาไกว
นะลูกชายคนโต”

“ตะซิงเลียง เต็ดมะคะเรียง เปอเรียง เจะจัว เจะซัวนัว
จะวางซัวนัว กะ โคนมัวกำ”

หมายความว่า “แฟนก็ไม่มี มีลูกโตนอยู่ในเปล”

2) เพลงสอนลูกหลาน ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ยังมีเพลง
สอนลูกหลานที่เป็นภาษามอญ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี และยังมีเรื่องของการ
รำลึกถึงชนชาติตนเองแฝงอยู่ในเนื้อเพลงด้วย เพื่อไม่ให้ลูกหลานลืมต้นกำเนิดของตนเอง

ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ก็นิยมใช้ร้องสอนลูกหลานด้วย ซึ่งเพลงที่นิยมร้องเป็นเพลงที่กล่าวถึงชาวมอญเกาะเกร็ด แต่ชาวมอญเชื่อกันว่าชาวมอญไม่ว่าจะอาศัยอยู่ที่ใดก็เป็นชาวมอญด้วยกัน และชาวมอญชุมชนเกาะเกร็ดและชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ก็ยังไม่มาหาสู้กัน อีกทั้งบางครอบครัวก็ยังเป็นญาติกันด้วย โดยเนื้อหาของเพลงสอนลูกหลาน มีเนื้อหาและคำแปลดังนี้

(จิ้น) มิเอย มินะ	มะมะเปยเวสฮาโดน
อ้อโกนนาโกนเต๊ะปะชำแถม (ชำ)	โตะเจ็ยะเบอะฮาติระ
ฮมัยเป็งฮมัยพะตะปะจาดจุด	โมนเปยเต๊ะชันกาลา
เปยเตะชันฮากาวโมน	เยยะฮา เยยะเกลิง
เปยเตะเต็งกะเลิงปรุโปรง (ชำ)	
(จิ้น) นายเอย นายนะ	ฮาเก็จตาคปอดเปยคะ
อ้อเยยะเทิงชะชำกวาน (ชำ)	อัดกาโกนชำแถมโล
ปะโตะหนีรุปะโก้ฮาเก็จหมัว	เอ้อ เออ นาย เอย
(จิ้น) กาวเอย กวานา	โมนเต๊ะ ฮามะเกลิงจับพะ
มุฮาเต็งกวานปากเกร็ด	มิมะฮาโดนเวส (ชำ)
อ้อกวานปากเกร็ดโตะกวานโมน	เอ้อ เออ เออ เอย
(จิ้น) กาวเอย กวานา	กลาเต๊ะจิกาคะเก็ยกระป่อง (ชำ)
ละมุนะน้องจิกาละไฟฟ้า	เอ้อ เออ นาย เอย
(จิ้น) เต๊ะเอย เต๊ะนะ	ชาละวันก็ชำคอง (ชำ)
แม่วิมาลาละบ่งปะ	ไกรทองก้อจือเต็ง
หงะมิตานเกลิงหงิจะ	เอ้อ เออ นาย เอย
(จิ้น) เต๊ะเอย เต๊ะนะ	คุ่นเกลิงฮาไต้จัว
จรอยทั้งปรัวทั้งจรา	ห้ายเต๊ะ ก้อนุ่มหัว
จรอยทั้งจัวทั้งจรา	เอ้อ เออ เต๊ะ เอย
(จิ้น) เต๊ะเอย เต๊ะนะ	เปยเกลิงเน่งหงสาวดี
เกลิงมันฮาริกวานปากเกร็ด	จิกาดาคาเล็ด
กวานปากเกร็ดก็มันฮารี	เอ้อ เอย เต๊ะ เอย
น้องเอยน้องนะ	พ่อแม่เราสั่งสอน
ลูกหนอลูกต้องเอาใจใส่	โตเป็นผู้ใหญ่แล้ว

หม้อข้าวหม้อแกงต้องเอาใจใส่	(สอนลูกสาว)
มอญเรานี้ต้องรักพรรคพวก	ใครไปใครมา
(โคตรเหง้ามอญ) ต้องต้อนรับ	
เป็นสาวแล้วให้เอาใจใส่	ให้รู้จักระวังตัว
รักษาเกียรติให้ดี	เพราะถ้าหอมแล้วหอมไปไกล
อย่าให้ชาวบ้านเขาติฉิน	ว่าสวยแต่รูป กิริยาไม่มี
ไปไกลเหมือนกัน	
พี่เอ๋ยพี่จำ	เราเป็นมอญหนีพม่ามา
มาถึงวัดปรมัยฯ	พ่อแม่บอกไว้ก็คือบ้านมอญ
พี่เอ๋ยพี่จำ	แต่ก่อนใช้ตะเกียงกระป๋อง
เดี๋ยวนี้ใช้ไฟฟ้า	
ซาละวันตายไปแล้ว	แม่วิมาลาอยู่ทำไม
ไกรทองลงไปรับ	ทำไมแม่งามทรัพย์ไม่ขึ้นมา
น้องจ้าน้องนะ	พี่น้องพายเรือมากกลางแดดกลางฝน
บ้านน้องอยู่ไกล	สู้พายเรือมาหาน้อง
น้องจ้าน้องนะ	เรามาจากหงสาวดี
มาถึงมาปั้น โองปั้นอ่าง	หากินกับดินเหนียว
บ้านปากเกร็ดนี้บ้านปั้นโอง (สุนีย์ ศรณรงค์ 2537 : 66-67)	

นอกจากการร้องเพลงกล่อมเด็กและเพลงสอนลูกหลานชาวมอญแล้ว ชาวมอญยังมีคำอวยพรเด็ก ซึ่งเป็นคำที่ใช้ติดปากชาวมอญเสมอเมื่อจะอวยพรเด็ก คือ

“มงกะมิบ เจียะถะดา คายีคคะถิน ปะกะยัว กะโทกะเยีย”

แปลว่า ความทุกข์อย่ามี ให้มีความสุข

“กะโลกทะ” แปลว่า เงินทองไหลมาเทมา

“โหม่งกะหม่อ” เป็นคำให้พรที่ติดปากคนมอญ

ในเรื่องของการอวยพรของชาวมอญนั้น ก็สะท้อนความเชื่อได้เช่นกัน กล่าวคือ เด็กจะไม่อวยพรผู้ใหญ่โดยเด็ดขาด แต่จะเป็นผู้ใหญ่ให้พรเด็ก ส่วนการอวยพร

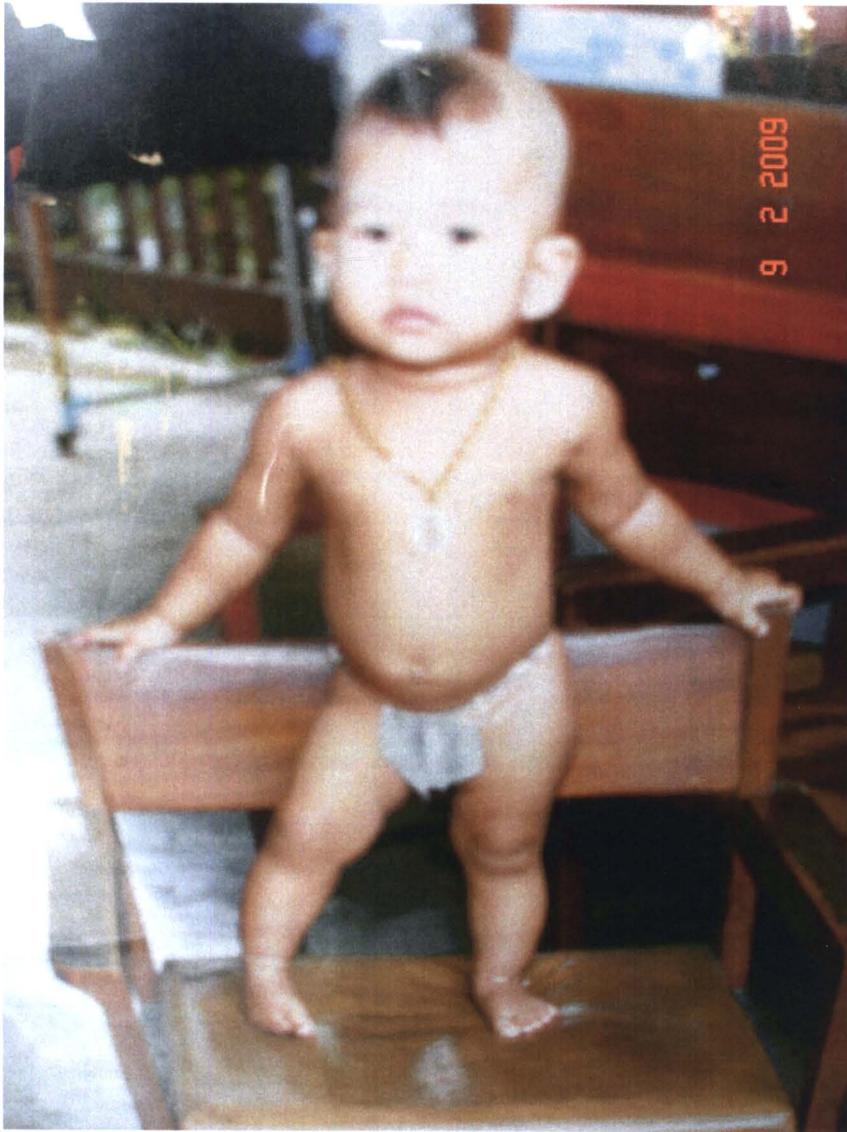
หรือขอพร จะถือเอาวันสงกรานต์ โดยเด็กจะไปไหว้ขอพรจากผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีดอกไม้ธูปเทียนใส่พาน ไปถึงบ้าน ตามบ้านทุกบ้านที่เราให้ความเคารพนับถือ

4) การแต่งกายของเด็ก การแต่งกายของเด็กชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีในปัจจุบันคล้ายกับเด็กไทยทั่วไป ต่างกันตรงที่เด็กมอญตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 11-13 ขวบ นิยมไว้ทรงผมอันเป็นเอกลักษณ์อยู่ 2 แบบ คือ เด็กผู้หญิงจะนิยมไว้จุกโดยจะไว้ผมปล่อยให้ยาว และมัดจุกไว้ตรงกลางกระหม่อมก่อนมาด้านหน้า ส่วนบริเวณอื่นนั้นก็โกนทิ้ง ส่วนเด็กชายจะไว้ผมจุกเฉพาะตรงขวัญ แต่ก่อนไปทางด้านหลังเรียกว่า “เปีย”

(1) ความเชื่อในการไว้จุก เปีย ชาวมอญมีความเชื่อให้เด็กไว้จุก เปีย ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 11 -13 ปี โดยเด็กผู้หญิงจะนิยมไว้จุกโดยจะไว้ผมปล่อยให้ยาวและมัดไว้ตรงกลางกระหม่อมก่อนมาด้านหน้า และบริเวณอื่นนั้นก็ให้โกนทิ้ง เรียกว่า “จุก” ส่วนเด็กชายจะไว้ผมจุกเฉพาะตรงขวัญ แต่ก่อนไปทางด้านหลังเรียกว่า “เปีย” ซึ่งชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดียังมีการปฏิบัติตามความเชื่อในเรื่องนี้กันอยู่มาก เพราะเป็นประเพณีนิยมที่คนสมัยโบราณปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี มีความเชื่อว่า การไว้ผมจุก เปีย จะทำให้เด็กสติปัญญาดี และทำให้เด็กไม่เจ็บป่วย

(2) ความเชื่อในการใส่ “ลูกพริก” และ “ตะปิ้ง” ในอดีตการแต่งกายของเด็กชาวมอญ จะไม่มีเสื้อผ้าให้ใส่เหมือนในปัจจุบัน เด็กผู้ชายชาวมอญก็จะไม่ได้ใส่เสื้อ แต่จะมีดอกจปีเล็ก ๆ ห้อยไว้ที่เอว เรียกว่า “ลูกพริก” โดยมีความเชื่อในการห้อยลูกพริกว่า หากเด็กชายคนใดมีลูกพริกติดตัวจะช่วยป้องกันเจ็บป่วยจากสัตว์ต่าง ๆ ได้ เพราะเด็กผู้ชายจะเล่นโลดโผนกว่าเด็กผู้หญิงจึงอาจพบเจอสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายได้

ส่วนเด็กผู้หญิงจะมีแผ่นโลหะถักด้วยเงินเป็นรูปห้าเหลี่ยม ใส่ไว้บริเวณเอวโดยทิ้งมุมมาทางด้านล่าง เพื่อปิดอวัยวะเพศเรียกว่า “ตะปิ้ง หรือ ต่างแห” ตะปิ้งอีกชนิดหนึ่งก็จะใช้ กะลามะพร้าวเลื่อยเป็นรูปคล้ายใบโพธิ์แล้วร้อยเชือกคั่นบนทั้งสองด้าน ตะปิ้งในสมัยโบราณสามารถบ่งบอกถึงฐานะของผู้ใช้ด้วยเหมือนกัน ถ้าคนฐานะดีมีเงิน ก็จะใช้เป็นนาค ถ้าฐานะปานกลางก็จะใช้เป็นเงิน ถ้าฐานะต่ำลงมากก็จะใช้เป็นกะลา

ภาพที่ 3.14 เด็กผู้หญิงชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี ใสตะปิ้ง

ภาพที่ 3.15 “ตะปิ้ง” หรือ “ต่างแห”